

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΔΙΑΧΕΕΙ ΙΔΕΕΣ;

Διδάσκοντας την ευρωπαϊκή πολιτειότητα στο Δημοτικό Σχολείο

Σταμέλος Γεώργιος- Γκότσης Ιωάννης
ΜΕΛΕΤΗ 22 ΗΕΡΝΕΤ | ΠΑΤΡΑ 2022

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή	2
Μέρος Πρώτο: Τοποθετώντας το αντικείμενο	6
1. <i>Η ευρωπαϊκή πολισιότητα και οι αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης</i>	6
2. <i>Η ανάγκη μετάδοσης των αξιών της Χάρτας στους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου</i>	7
2.1 <i>Η δημιουργία κοινής ταυτότητας, ενεργών πολιτών και δημοκρατικής συμπεριφοράς</i>	7
3. <i>Αναζητώντας τη «γέφυρα» ανάμεσα στη θεωρία και την πραγματική (σχολική) ζωή</i>	9
4. <i>Οδηγός δημιουργίας των σεναρίων</i>	12
Μέρος Δεύτερο: Παραδείγματα	16
<i>Εισαγωγή: Κατανομή εργασιών</i>	16
1. <i>Τα υποδειγματικά σενάρια</i>	17
2. <i>Παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων (επιλογή)</i>	25
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 1.....	25
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2.....	28
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 3.....	37
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 4.....	41
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 5.....	46
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 6.....	55
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 7.....	59
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 8.....	66
Αναφορές	71

Εισαγωγή

Το σχολείο, ως εκπαιδευτικό σύστημα, εξυπηρετεί, αφενός, την αρχέγονη ανθρώπινη ανάγκη, για τη συντεταγμένη μεταφορά της υπάρχουσας γνώσης από τη μια γενιά στην επόμενη, αφετέρου, την ένταξη στην ιστορική κατασκευή που λέγεται κράτος (έθνος). Το δεύτερο, επιτυγχάνεται μέσω αυτού που αποκαλείται *κοινωνικοποίηση*. Η κοινωνικοποίηση εμπεριέχει τόσο ζητήματα ταυτότητας όσο και ζητήματα ιδεών και αξιών, κανόνων και δοξασιών. Η κοινωνικοποίηση ως διαδικασία ένταξης σε μια συλλογικότητα δημιουργεί ένα «εμείς» το οποίο καθίσταται διακριτό και αντιδιαστέλλεται από ένα «οι άλλοι». Κατά συνέπεια, η κοινωνικοποίηση λειτουργεί ως συγκολλητική ουσία η οποία συγκροτεί σε ένα *κοινό όλον* ετερόκλητους πληθυσμούς οι οποίοι αυτό-αναγνωρίζονται ως «οι εμείς» παρά τις όποιες κοινωνικές, οικονομικές ή φυλετικές διαφορές τους. Καταληκτικά, η κοινωνικοποίηση είναι ουσιώδους σημασίας για τη συγκρότηση, παγίωση και διατήρηση διαχρονικά ενός κράτους και του πληθυσμού του. Πρόκειται για μια μείζονα καταστατική ανάγκη για το κράτος και αυτή την ανάγκη κλήθηκε να υπηρετήσει το σχολείο ως εκπαιδευτικό σύστημα.

Αυτά κατά τον 19^ο και το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα. Σε κάποια κράτη, η κρίσιμη μάχη δόθηκε στη σύγκρουση του κράτους με την προγενέστερη υπέρτατη εξουσία, την εκκλησία. Σε άλλα κράτη, η εκκλησία κρατικοποιήθηκε και έγινε μηχανισμός εξυπηρέτησης των αναγκών της νέας υπέρτατης εξουσίας, του κράτους. Η Ελλάδα βρίσκεται στη δεύτερη περίπτωση, με διαφοροποιήσεις, στο βαθμό που η εκκλησία ποτέ δεν αποδέχθηκε την πρωτοκαθεδρία του κράτους ενώ και το κράτος ποτέ δεν τόλμησε να περιθωριοποιήσει την εκκλησία θεωρώντας ότι την έχει ανάγκη. Συνεπώς, ένας ανταγωνισμός υφέρπει διαχρονικά. Αυτό είχε σαφείς και καταλυτικές συνέπειες και στον θεσμό που είχε αναλάβει την κοινωνικοποίηση, το εκπαιδευτικό σύστημα. Σε αυτό το ασαφές και θολό περιβάλλον, οι πολιτικές έριδες και εμπλοκές (ακόμα και πολεμικές) όξυναν τις αβεβαιότητες της αποστολής του θεσμού με αποτέλεσμα την αμφισβήτηση του ρόλου του και την έλλειψη καθολικής αποδοχής του έργου του.

Από το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα και σε διεθνές επίπεδο, υπό την επίδραση των αποτελεσμάτων ερευνών που αποδείκνυαν ότι το εκπαιδευτικό σύστημα δεν είναι τόσο αδέκαστο όσο διατείνονταν τα καταστατικά του κείμενα αλλά και με την ανάδειξη του υποκειμένου ως συστατικής μονάδας της κοινωνίας, η αμφισβήτηση του σχολείου γενικεύτηκε, συνεπώς και του έργου του. Πλέον, η συγκρότηση και ανάδειξη του κοινωνικού δρώντα τέθηκε σε προτεραιότητα και οτιδήποτε περιόριζε σε συλλογικές δεσμεύσεις αντιμετωπίστηκε αρνητικά, τουλάχιστον στον Δυτικό Κόσμο. Σε αυτό το πλαίσιο, εκκινεί μια διαδικασία περιθωριοποίησης της σημασίας της κοινωνικοποίησης και κριτικής των συλλογικών δεσμεύσεων/ταυτοτήτων. Με άλλα λόγια, η διαδικασία της κοινωνικοποίησης θεωρήθηκε καταπιεστικός/ καταναγκαστικός μηχανισμός προς κατάργηση. Σε αυτό συνέτεινε και η ραγδαία αλλαγή της κοινωνικής σύνθεσης μέσω εντονότατων ροών ανθρώπινης κινητικότητας, άλλοτε από ανάγκη κι άλλοτε από επιλογή. Η κίνηση αυτή, στο συγκεκριμένο της παγκοσμιοποίησης ερμηνεύεται θετικά. Έτσι, η πληθυσμιακή ετερογένεια κατέστησε την κοινωνικοποίηση «στενό κορσέ». Κατά συνέπεια, ένας από τους βασικούς στόχους του σχολείου περιθωριοποιήθηκε και/ή αποσιωπήθηκε στο βαθμό που η πολυπολιτισμικότητα περιόρισε τη δυνατότητα εξεύρεσης κοινού παρονομαστή ιδεών, αξιών, κανόνων και δοξασιών. Σε περιπτώσεις όπως η Ελλάδα, με την ταραχώδη πολιτική ιστορία της, αυτή η περιθωριοποίηση εκλήφθηκε ως ευκαιρία επούλωσης παλαιότερων πληγών και αποκλεισμών. Έτσι, η αφαίρεση του κοινωνικοποιητικού ρόλου ή έστω η περιθωριοποίησή του, από το έργο

του εκπαιδευτικού προσωπικού εκλήφθηκε μάλλον ως ανακούφιση παρά ως κάτι το προβληματικό.

Επειδή οι κοινωνικές και πολιτικές διεργασίες στην ιστορία δεν σταματούν, προς το τέλος του 20^{ου} αιώνα, ένα μόρφωμα έρχεται να συγκροτηθεί στο χώρο της ευρωπαϊκής ηπείρου, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Στα καταστατικά της κείμενα, της δίνεται η δυνατότητα να ασχοληθεί (και) με την εκπαίδευση. Αυτό γίνεται σταδιακά, τμηματικά και προσεκτικά στο βαθμό που το εκπαιδευτικό σύστημα αποτελεί ακόμα -τυπικά τουλάχιστον- πυλώνα του κράτους. Ήδη από το 1999 έχει δημιουργηθεί ο ευρωπαϊκός χώρος ανώτατης εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ) και το 2025 έχει οριστεί ως το έτος έναρξης του ευρωπαϊκού χώρου εκπαίδευσης συνολικά. Παράλληλα, κινείται και αναπτύσσεται ο ευρωπαϊκός χώρος έρευνας.

Από τη δεκαετία του 2000 και μετά, εξελίσσεται αναπτυσσόμενος ο ΕΧΑΕ ο οποίος διαμορφώνει, συν τω χρόνω, τόσο ένα περιεχόμενο για την ευρωπαϊκή ανώτατη εκπαίδευση όσο και μια αρχιτεκτονική. Ως προς το περιεχόμενο, προτάσσεται η φοιτητοκεντρική μάθηση στη βάση των κοινωνικο-στρουκτουραλιστών θεωρήσεων μάθησης και αναδεικνύεται η σημασία των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Σημαντική προσπάθεια έγινε για να καθοριστεί το περιεχόμενο τους και να δομηθεί ένας κοινός τρόπος θεώρησης. Ένα από τα σημαντικότερα προγράμματα που στηρίχθηκαν από την ΕΕ για τον σκοπό αυτό ήταν το Tuning (2000-2008) (<https://www.unideusto.org/tuningeu/>). Το Tuning επηρέασε κατά τρόπο καθοριστικό τον τρόπο αντίληψης των μαθησιακών αποτελεσμάτων και στη συνέχεια έγινε εξαγωγή προϊόν προς άλλες περιοχές του πλανήτη με στόχο την πολιτική επιρροή μέσω της ανώτατης εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο του Tuning έγιναν μακροχρόνιες συζητήσεις, ενίοτε ιδιαίτερα συγκρουσιακές, για το τι θα περιλαμβανόταν στα μαθησιακά αποτελέσματα. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος διαμορφώθηκαν δύο ομάδες αντίληψης και η διαπάλη ιδεών και επιχειρημάτων περιστράφηκε γύρω από την ύπαρξη ή μη των «αξιών» (values) στα καταστατικά κείμενα συγκρότησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Από τη μία, ήταν οι εκπρόσωποι της «παλιάς» Ευρώπης (πρώην Δυτικής) κι από την άλλη, οι εκπρόσωποι της «νέας» Ευρώπης, οι πρώην Ανατολικές Χώρες. Οι πρώτοι υποστήριζαν με επιμονή και ένταση την ανάγκη να υπάρχουν οι αξίες ως συνιστώσα των αναμενόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων των πανεπιστημιακών προγραμμάτων σπουδών. Οι δεύτεροι ήταν κάθετα και επιθετικά αντίθετοι. Η αντίθεσή τους βασιζόταν στην ιστορική τους εμπειρία από το πρώην ανατολικό μπλοκ και τη νοσηματοδότηση που έκαναν στην ύπαρξη των «αξιών» ως μέρους του προγράμματος σπουδών. Τελικά, οι υπεύθυνοι της ΕΕ αποφάσισαν ότι, από τη στιγμή που δεν υπάρχει συναίνεση, ήταν προτιμότερο να προχωρήσει η υιοθέτηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων χωρίς τις «αξίες». Έτσι για περίπου 15-20 χρόνια, τα μαθησιακά αποτελέσματα συγκροτήθηκαν ως γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες (<https://proson.eoppep.gr/el/HQFLlevels>)¹.

Όσον αφορά τη σχολική εκπαίδευση, ήδη εδώ και κάμποσα χρόνια έχουν διαμορφωθεί οι οκτώ (8) βασικές ικανότητες που πρέπει να έχουν αναπτύξει όλοι οι πολίτες αποχωρώντας από το εκπαιδευτικό σύστημα είτε στο τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης είτε αργότερα (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ac11090>). Οι ικανότητες αυτές είναι μια εμπλουτισμένη επικαιροποίηση της παραδοσιακής αποστολής του σχολείου (βασικές γνώσεις και κοινωνικοποίηση).

¹ Ο Γ. Σταμέλος υπήρξε μέλος της ομάδας « Education » του προγράμματος Tuning και συμμετείχε στις συζητήσεις.

Το προηγούμενο αποτελεί δείγμα του πώς, κατά τις δεκαετίες του '90 και του '00, διαμορφώθηκε ένα κλίμα όπου οι αξίες, αν δεν εκδιώχθηκαν από το εκπαιδευτικό σύστημα, τουλάχιστον παραμερίστηκαν και αποσιωπήθηκαν. Έτσι, έγιναν ατομικό διακύβευμα και προσωπικής επιλογής ζήτημα για τον θεσμό, τα μέλη του (εκπαιδευτικοί) και τους χρήστες του (οικογένειες). Τελικά, εκπαιδεύτηκε, τουλάχιστον, μια γενιά ανθρώπων χωρίς απαραίτητη εξοικείωση με αυτό που λέγεται «αξίες». Επίσης, δεν ήταν πλέον σαφές ποιες είναι εκείνες οι αξίες που θα έπρεπε να αναπτύσσονται και με τις οποίες θα έπρεπε να εξοικειώνεται η νέα γενιά. Αυτό δημιούργησε ένα κενό.

Όμως, όπως λέει κι ο Γραμματικάκης, το κενό είναι ιδιαίτερα ασταθές και δεν μπορεί να υπάρξει στη φύση! Συνεπώς καλύπτεται άμεσα από κάτι άλλο. Φαίνεται να μην είναι τυχαίο ότι την ίδια εποχή, ιδιαίτερα από το τέλος της δεκαετίας του '00 και ειδικά τη δεκαετία του '10, εμφανίζονται ακραίες εκδηλώσεις απέχθειας, μίσους και επιθετικότητας από ομάδες, κυρίως νέων. Αυτές οι ομάδες, με αφορμή τις κοινωνικές και οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, εκδηλώνουν ακραίες κοινωνικές και πολιτικές συμπεριφορές στο όνομα μιας θρησκευτικής ένταξης (συνήθως ισλαμιστικής χωρίς να λείπει και ο χριστιανικός φονταμενταλισμός) ή μιας πολιτικής ένταξης (συνήθως ναζιστικής/φασιστικής αλλά και, ενίοτε, αμοραλιστικής με αναφορές σε έναν απανθρωποποιημένο αναρχισμό). Η έκταση του φαινομένου είναι ανησυχητική, τροφοδοτείται, συχνά, από την περιθωριοποιημένη ομάδα νέων που συνήθως αναφέρεται ως NEETs, συντηρείται από δημαγωγούς, είτε πολιτικούς είτε θρησκευτικούς, και στρέφεται με σαφήνεια εναντίον της κοινωνίας και της δημοκρατίας. Είναι χαρακτηριστική η δήλωση του Προέδρου της Επιτροπής J. Cī. Juncker στην Die Welt (24/03/2016) *«οι τρομοκράτες έχουν περάσει από τα εκπαιδευτικά μας συστήματα. Δεν είναι εισαγόμενοι από το εξωτερικό. Μορφώθηκαν εδώ»!*

Τα τελευταία χρόνια, υπό την πίεση των εν λόγω εξελίξεων, η συζήτηση για την ανάγκη διάχυσης «αξιών» στα σχολεία, σε όλο το εκπαιδευτικό σύστημα, επανήλθε έντονη και δυναμική. Αυτή τη φορά υφίσταται μια αδήριτη ανάγκη: Η προστασία της Δημοκρατίας.

Ακόμα κι αν γίνει αποδεκτό ότι το εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να διαχέει αξίες, δεν είναι πλέον σαφές ποιες αξίες. Επίσης δεν είναι σίγουρο ότι οι εκπαιδευτικοί μας ξέρουν να εκπαιδεύουν και να διδάσκουν τις αξίες.

Αρχικά, είναι σαφές ότι το παλιό εργαλείο της κοινωνικοποίησης είναι ξεπερασμένο και αναποτελεσματικό. Η κοινωνία είναι πλέον πολιτισμικά διαφοροποιημένη. Αλλά και να μην ήταν, η ανάδειξη του υποκειμένου σε πυρηνικό στοιχείο δόμησης της κοινωνίας καθιστά την παλιά αποστολή διάχυσης μιας συλλογικής ταυτότητας εκτός σημερινής πραγματικότητας.

Αυτός είναι ο λόγος που μέσα από ζωνρές και επίπονες διεργασίες και αντιπαραθέσεις, η έννοια που φαίνεται να κερδίζει έδαφος είναι εκείνη της πολιτειότητας ή της ιδιότητας του πολίτη (citizenship). Για να το πούμε απλά, η πολιτειότητα είναι η κοινωνικοποίηση χωρίς την πολιτισμική διάσταση. Με άλλα λόγια, δεδομένης, αφενός, της ανάδειξης του υποκειμένου ως κυρίαρχης κοινωνικής μονάδας, αφετέρου, της πολιτισμικής πολλαπλότητας του κοινωνικού σώματος εκείνο που έχει πρωτίστως σημασία είναι η ειρηνική συνύπαρξη μέσα σε ένα δημοκρατικό πλαίσιο, διαφορετικά η κοινωνική και πολιτική ένταξη.

Το πρόταγμα αυτό, για να είναι υλοποιήσιμο, χρειάζεται να γίνει πιο συγκεκριμένο. Το ρόλο του κοινού παρονομαστή, της συγκεκριμενοποίησης δηλαδή, τον παίζει η Χάρτα Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν είναι άλλωστε τυχαία η χρήση της λέξης «δικαιώματα» στο μέτρο που θέλει να γίνει ελκυστική και ευρέως

αποδεκτή. Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να νοηθεί η σχετικά πρόσφατη διαφοροποίηση στη συγκρότηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων όπου η λέξη «ικανότητες» αντικαταστάθηκε από τις αξίες «αυτονομία» και «υπευθυνότητα» (<https://europa.eu/europass/en/description-eight-eqf-levels>). Είναι η επιβεβαίωση της επιστροφής της συζήτησης περί «αξιών» στο εκπαιδευτικό σύστημα σε μια σύγχρονη προσέγγισή τους και με τρόπο έμμεσο, δηλαδή προσεκτικό.

Αν το ερώτημα «ποιες αξίες» φαίνεται να βρίσκει μια απάντηση και να συγκροτείται σε ένα δομημένο πλαίσιο, η επανεμφάνιση των αξιών στην επίσημη πλευρά του εκπαιδευτικού συστήματος είναι περισσότερο αβέβαιη. Επιπρόσθετα, η επανεμφάνιση των αξιών ως διδακτικό αντικείμενο ενέχει ακόμα σημαντικούς βαθμούς αβεβαιότητας. Ακόμα κι αν η πολιτική ηγεσία και τα στελέχη της εκπαίδευσης θα ήθελαν μια τέτοια συντεταγμένη επιστροφή, οι βαθμοί αβεβαιότητας ως προς την επανεμφάνιση των αξιών στη διδακτική πράξη της καθημερινότητας είναι σημαντικοί. Πρώτον, δεν είναι σίγουρο ότι όλοι οι εκπαιδευτικοί διάκεινται θετικά σε μια τέτοια επιστροφή. Δεύτερον, ακόμα και όσοι το πιστεύουν δεν είναι σίγουρο ότι είναι προετοιμασμένοι να το κάνουν πράξη και μάλιστα αποτελεσματική πράξη.

Αυτή είναι η ανάγκη που οδήγησε σε αυτή τη μελέτη. Ο μηχανισμός ενεργοποίησης της πρόθεσής μας για την εκπόνησή της υπήρξε το υποχρεωτικό μάθημα του 3^{ου} έτους του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας (ΤΕΠΕΚΕ) του Πανεπιστημίου Πατρών με τίτλο «Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική». Πρόκειται για ένα μάθημα που συνήθως οι φοιτητές το αντιμετωπίζουν στην αρχή ως ξεκομμένο από το υπόλοιπο πρόγραμμα σπουδών τους και ως εκ τούτου εκλαμβάνεται ως αναγκαία αγγαρεία. Στο τέλος του μαθήματος, τουλάχιστον για ένα μέρος των φοιτητών, εκείνων που το παρακολουθούν και συμμετέχουν, το μάθημα αυτό τους ανοίγει ένα παράθυρο για να καταλάβουν καλύτερα τη σχολική πραγματικότητα. Αν και η αλλαγή αυτή, κατά τη διάρκεια του μαθήματος, είναι ικανοποιητική, δεν ήταν για μας αποτελεσματική. Η διάθεσή μας ήταν να καταλάβουν οι φοιτητές ότι αυτό το μάθημα μπορεί να τους βοηθήσει στην καθημερινή εκπαιδευτική και διδακτική τους πράξη μέσα στο σχολείο και την τάξη. Επιπρόσθετα, μπορεί να τους μάθει πώς μπορούν να εντάξουν το ζήτημα των αξιών στη σχολική πραγματικότητα (Stamelos & Gkotsis, 2021).

Η ευκαιρία, για να επιχειρηθεί ένας πειραματισμός με στόχο το να γίνει κατανοητό ότι αυτό το μάθημα είναι «χρήσιμο» χωρίς να φέρει στον τίτλο του τη λέξη «διδασκτική», δόθηκε όταν ο Γιάννης Γκότσης ξεκίνησε το διδακτορικό του, με τίτλο *«Μηχανισμοί και διαδικασίες προώθησης της ευρωπαϊκής πολιτειότητας: η περίπτωση των ελληνικών σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης»*, στις αρχές του 2019. Ο Γκότσης, φιλόλογος στην ειδικότητα και πολύγλωσσος, με μεγάλη εμπειρία στο χώρο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στην υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων, έδρασε ως καταλύτης. Μετά από μια προετοιμασία και συστηματική συνεργασία, ανέλαβε ένα «ένθετο» στο μάθημα (τριών συνεδριών) στοχευμένο στην ευρωπαϊκή πολιτειότητα. Εκεί, μετά από μια αρχική εισήγηση, δίνεται η ευκαιρία, σε εθελοντική βάση, σε φοιτητές/τριες, να εκπονήσουν ένα σχέδιο μαθήματος για τη διάχυση κάποιας από τις έξι αξίες της ευρωπαϊκής Χάρτας. Η ανταπόκριση των φοιτητών/τριών υπήρξε σημαντική στα τρία χρόνια του πειραματισμού.

Εδώ, παρουσιάζεται, παραδειγματικά, μια επιλογή εργασιών. Η επιλογή έγινε με βάση τρία κριτήρια: α) την αρχική ποιότητα του σχεδίου, β) τη διασφάλιση μιας μέγιστης, ει δυνατόν, ποικιλίας σε αξίες, και γ) τη δυνατότητα επιμέρους τροποποιήσεων των αρχικών σχεδίων στο μέτρο που αυτή η Μελέτη θα ήθελε να χρησιμεύσει ως έναυσμα για χρήση τόσο στην πρακτική άσκηση των φοιτητών όσο και στην πραγματική διδακτική δράση.

Θα πρέπει να γίνει σαφές ότι τα συγκεκριμένα σενάρια δεν προτείνονται ως πρότυπα για εφαρμογή αλλά ως παραδείγματα καλών πρακτικών, από τα οποία μπορούν να αντληθούν ιδέες, ώστε να διευκολυνθεί η δημιουργικότητα των φοιτητών και των εκπαιδευτικών.

Μέρος Πρώτο: Τοποθετώντας το αντικείμενο

1. Η ευρωπαϊκή πολιτειότητα και οι αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι έξι αξίες που συμπεριλαμβάνονται στην Χάρτα αποτελούν τον πυρήνα και την πεμπουσία της ευρωπαϊκής πολιτειότητας, η οποία θεσπίζεται για πρώτη φορά με την ιδρυτική συνθήκη της ΕΕ, που υπογράφηκε το 1992, την περίφημη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Πιο συγκεκριμένα, με το άρθρο 8 της Συνθήκης του Μάαστριχτ, το οποίο ενσωματώνεται πλέον στην «Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ» ως άρθρο 20, «*Θεσπίζεται ιθαγένεια της Ένωσης. Πολίτης της Ένωσης είναι κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα ενός κράτους μέλους. Η ιθαγένεια της Ένωσης προστίθεται και δεν αντικαθιστά την εθνική ιθαγένεια*» (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2016). Επομένως, από την «ιθαγένεια» ή «υπηκοότητα» (νομικοί όροι) απορρέει η «ιδιότητα του πολίτη» ή «πολιτειότητα» (πολιτικός όρος με κοινωνικές προεκτάσεις).

Η σημασία της ιθαγένειας της Ένωσης έγκειται στο γεγονός ότι οι πολίτες της Ένωσης έχουν θεσπισμένα δικαιώματα στο πλαίσιο της κοινοτικής νομοθεσίας (σημειωτέον ότι η Συνθήκη κάνει λόγο μόνο για δικαιώματα και όχι για υποχρεώσεις). Η επιλογή είναι πολιτική. Σηματοδοτείται έτσι η μετάβαση από μια απλώς συμβολική και άνευ πρακτικής σημασίας Ευρώπη των πολιτών σε μια θεσμοθετημένη ευρωπαϊκή πολιτειότητα.

Τα δικαιώματα του Ευρωπαίου πολίτη, όπως ορίζονται στα άρθρα 20-24 της «Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ», είναι τέσσερα². Αν και αρχικά η ευρωπαϊκή πολιτειότητα μοιάζει εμβρυακή, αφού περιορίζεται σε λίγα μόνο δικαιώματα, εντούτοις σταδιακά ενισχύθηκε καθώς κάθε μεταρρυθμιστική συνθήκη και συγκεκριμένα αυτή του Άμστερνταμ (1997), της Νίκαιας (2001) και κυρίως της Λισαβόνας (2007) προσθέτει καινούρια δικαιώματα για τους ευρωπαίους πολίτες³.

Στις 7 Δεκεμβρίου 2000 υπογράφηκε η Χάρτα των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, & Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016), ο οποίος ενσωματώθηκε στις Συνθήκες και έχει το ίδιο νομικό κύρος

² α) το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών, β) το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και στις δημοτικές εκλογές στο κράτος μέλος κατοικίας τους, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους, γ) το δικαίωμα να απολαύουν στο έδαφος τρίτης χώρας, στην οποία δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος την υπηκοότητα του οποίου έχουν, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και έναντι των υπηκόων του κράτους αυτού, δ) το δικαίωμα να αναφέρονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το δικαίωμα να προσφεύγουν στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή, καθώς και το δικαίωμα να απευθύνονται στα θεσμικά και στα συμβουλευτικά όργανα της Ένωσης σε μία από τις γλώσσες των Συνθηκών και να λαμβάνουν απάντηση στην ίδια γλώσσα.

³ Η Συνθήκη της Λισαβόνας ενίσχυσε την ευρωπαϊκή πολιτειότητα **α.** ενσωματώνοντας και δίνοντας στην Χάρτα των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 7ης Δεκεμβρίου 2000, όπως προσαρμόστηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2007 στο Στρασβούργο, το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες, **β.** διευρύνοντας τις αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και **γ.** παρέχοντας στους πολίτες της Ένωσης το δικαίωμα της Πρωτοβουλίας των Πολιτών: δυνατότητα να ζητήσουν οι πολίτες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προετοιμάσει πρόταση για νομοθετική πράξη. Τη σχετική αίτηση πρέπει να υπογράφουν τουλάχιστον 1 εκατομμύριο πολίτες από το ένα τέταρτο τουλάχιστον των χωρών της ΕΕ.

με αυτές. Περιλαμβάνει σε ενιαίο κείμενο, για πρώτη φορά στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το σύνολο των αστικών, πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των ευρωπαίων πολιτών καθώς και όλων των προσώπων που ζουν στην επικράτεια της Ένωσης. Η Χάρτα καθορίζει, μέσω των 54 άρθρων της που συγκεντρώνονται σε επτά κεφάλαια (επτά «τίτλους»), τα θεμελιώδη δικαιώματα όσον αφορά:

- **την αξιοπρέπεια,**
- **τις ελευθερίες,**
- **την ισότητα,**
- **την αλληλεγγύη,**
- **τα δικαιώματα των πολιτών**
- **τη δικαιοσύνη.**

Περιλαμβάνει δικαιώματα που δεν διασφαλίζονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1950 (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2010), η οποία περιορίζεται στην προστασία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Πρόκειται ιδίως για τα κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων, την προστασία των δεδομένων, τη βιοηθική, το δικαίωμα ορθής διαχείρισης/τη χρηστή διοίκηση. Περιλαμβάνει επίσης την αναπηρία, την ηλικία και τον γενετήσιο προσανατολισμό ως απαγορευόμενους λόγους διακρίσεων.

Μπορεί κανείς να δει αναλυτικά στην ίδια την Χάρτα ποια ακριβώς θεμελιώδη δικαιώματα περιλαμβάνονται σε καθεμία από τις έξι αξίες: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=EL>

2. Η ανάγκη μετάδοσης των αξιών της Χάρτας στους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου

2.1 Η δημιουργία κοινής ταυτότητας, ενεργών πολιτών και δημοκρατικής συμπεριφοράς

Βασικός στόχος της θέσπισης των δικαιωμάτων ήταν «η ενίσχυση της αίσθησης ενός κοινού «ανήκειν» στους ευρωπαίους πολίτες» (Σταμέλος, Βασιλόπουλος, & Καβασακάλης, 2015, σ. 88). Αυτός ο στόχος, ο οποίος εγείρει το ζήτημα της ύπαρξης ή της δημιουργίας μιας κοινής ευρωπαϊκής ταυτότητας, επανέρχεται διαρκώς στα επίσημα κείμενα της ΕΕ μετά το 1992 και φαίνεται πως η ευρωπαϊκή πολιτειότητα, τουλάχιστον σε επίπεδο πολιτικών της ΕΕ, δύσκολα μπορεί να αποσυνδεθεί από την διάσταση της ταυτότητας. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στην *Έκθεση Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης και Κατάρτισης 2018* της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως μία από τις ικανότητες του πολίτη (civic/citizen competences) αναφέρονται οι στάσεις (attitudes) που οδηγούν σε μια ζωντανή και συνεκτική κοινωνία. Αυτές οι στάσεις είναι συνολικά τέσσερις. Μία εξ αυτών είναι οι κοινές αξίες και «η αίσθηση του ανήκειν καθώς και το αίσθημα σύνδεσης με την κοινότητά σου» (Commission, 2018, σ. 10).

Ταυτόχρονα, η ευρωπαϊκή πολιτειότητα νοείται ως ενεργός πολιτειότητα συνυφασμένη με τη δημοκρατία. Αυτό σημαίνει πως «πρέπει να ενθαρρύνουμε **την πρακτική συμμετοχή του κόσμου στις δημοκρατικές διαδικασίες κάθε επιπέδου και ιδιαίτερα σε ευρωπαϊκό επίπεδο.** [...] είναι σημαντικό να προαχθεί μια ευρύτερη έννοια της ιδιότητας του πολίτη, η οποία μπορεί να ενισχύσει το νόημα και την εμπειρία τού να ανήκει κανείς σε μια κοινωνική και πολιτιστική κοινότητα. **Η ενεργός ενασχόληση των**

πολιτών αποτελεί μέρος αυτής της ευρύτερης έννοιας της ιθαγένειας και σκοπό έχει να κάνει τους ανθρώπους να πάρουν οι ίδιοι στα χέρια τους τη διαμόρφωση του μέλλοντος» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2000, σ. 1). Παρατηρεί κανείς ότι στην προσέγγιση αυτή το ζήτημα της ταυτότητας (η εμπειρία του ανήκειν σε μία κοινότητα) εμπλέκεται με την ενεργό και δημοκρατική διάσταση της ευρωπαϊκής πολιτειότητας. Παράλληλα, ως σημειωθεί η διακριτικότητα της έκφρασης ως προσπάθεια άμβλυνσης των όποιων αμυντικών αντανακλαστικών χωρών και κοινωνικών ομάδων.

Από την άλλη, «Το να έχει κανείς το δικαίωμα συμμετοχής στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή δεν σημαίνει αυτόματα ότι το ασκεί ούτε και ότι μπορεί να συμμετέχει επί ίσοις όροις με όλους τους άλλους [...] Η ενεργός συμμετοχή σημαίνει επομένως ότι έχει ο πολίτης τα μέσα να ασκήσει τα δικαιώματα που του παρέχει ο δημοκρατικός πολιτισμός και ότι νιώθει πως τον αφορά η κοινότητα στην οποία ζει είτε επειδή το έχει επιλέξει είτε επειδή το επιβάλλουν οι περιστάσεις» (ό.π., σ. 9).

Για να είναι οι πολίτες της ΕΕ ενεργοί όσον αφορά τα δικαιώματα που προβλέπει για αυτούς η Χάρτα, θα πρέπει: α. Να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους, β. Να ασκούν τα δικαιώματά τους (πολιτικά δικαιώματα) αλλά και γ. να τα διεκδικούν όταν παραβιάζονται (ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα). Όμως, για να έχουν την επιθυμία να τα ασκήσουν και να τα διεκδικήσουν, θα πρέπει να συνειδητοποιούν την αξία τους και ταυτόχρονα να νιώθουν ότι τα δικαιώματα που προβλέπονται στην Χάρτα και τις Συνθήκες τους αφορούν, ότι δεν είναι κάτι ξένο προς αυτούς. Αυτό το τελευταίο προϋποθέτει ότι αισθάνονται ευρωπαίοι πολίτες, ότι διαθέτουν δηλαδή ένα συναίσθημα ταύτισης με τα μέλη της κοινότητας στην οποία θεωρητικά ανήκουν. Πώς όμως οικοδομούνται αυτές οι προϋποθέσεις του ενεργού ευρωπαίου πολίτη;

Αυτή είναι η ευθύνη του εκπαιδευτικού. Να μεταδώσει στους μαθητές εκείνες τις γνώσεις και να τους καλλιεργήσει εκείνες τις δεξιότητες και στάσεις που θα τους καταστήσουν ενεργούς πολίτες μιας ευρωπαϊκής δημοκρατικής κοινωνίας. Από αυτή την άποψη, αποτελεσματικός εκπαιδευτικός θα μπορούσε να θεωρηθεί αυτός που καταφέρνει να προωθήσει τις αξίες της Χάρτας στους μαθητές. Πέρα από την αυταπόδεικτη σπουδαιότητά τους, αφού εμπεριέχουν και ορίζουν ποικίλα δικαιώματα των ευρωπαίων πολιτών, αποτελούν κοινές αξίες των ευρωπαίων πολιτών, ενώ η γνώση και η συνειδητοποίηση της αξίας τους ενεργοποιούν τον πολίτη για να τις διεκδικεί. Άλλωστε, στη Σύσταση του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις οκτώ Βασικές Ικανότητες της Δια Βίου Μάθησης, η ικανότητα υπ. αρ. 6 είναι η «Ικανότητα του Πολίτη», που ορίζεται ως «η ικανότητα των ατόμων να ενεργούν ως υπεύθυνοι πολίτες και να συμμετέχουν πλήρως στον δημόσιο και τον κοινωνικό βίο, κατανοώντας τις κοινωνικές, οικονομικές, νομικές και πολιτικές έννοιες και δομές καθώς και τις παγκόσμιες εξελίξεις και τη βιωσιμότητα» (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018). Η ικανότητα αυτή περιλαμβάνει συγκεκριμένες **γνώσεις** (μεταξύ άλλων την γνώση και κατανόηση των κοινών ευρωπαϊκών αξιών, όπως διατυπώνονται στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Χάρτα των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης), **δεξιότητες** (μεταξύ άλλων δεξιότητες κριτικής σκέψης και δεξιότητες εποικοδομητικής συμμετοχής σε κοινοτικές δραστηριότητες καθώς και σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα, από το τοπικό και το εθνικό έως το ευρωπαϊκό και το διεθνές επίπεδο) και **στάσεις** (μεταξύ άλλων τον σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων ως θεμέλιο της δημοκρατίας, την προθυμία συμμετοχής στις δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα και τις δραστηριότητες του δημόσιου βίου, την υποστήριξη της κοινωνικής και πολιτισμικής πολυμορφίας, την ετοιμότητα σεβασμού της ιδιωτικότητας των άλλων και την ανάληψη ευθύνης για το περιβάλλον). Ας σημειωθεί εδώ ότι η λέξη «στάση»

προσπαθεί να φέρει και πάλι στη συζήτηση το ζήτημα των αξιών (values) κατά τρόπο που να μην εγείρει τα φαντάσματα του παρελθόντος σε μερικές χώρες. Αργότερα, οι στάσεις θα μετατραπούν σε «αυτονομία» και «υπευθυνότητα». Πρόκειται για δύο σημαντικές αξίες, που δεν αναφέρονται ως τέτοιες, αλλά λαμβάνουν υπόψη τους ότι πλέον οι κοινωνίες είναι συλλογικότητες υποκειμένων. Το δίδυμο (αυτονομία και υπευθυνότητα) προσπαθεί να ορίσει ένα άτομο που γίνεται αποδεκτό ως «αυτόνομο» αλλά παράλληλα ένα άτομο που είναι υπεύθυνο ως προς τα άλλα άτομα. Η όλη συζήτηση έρχεται να δέσει με την αναπτυσσόμενη κουβέντα περί βιώσιμης ανάπτυξης (https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals/eu-holistic-approach-sustainable-development_el). Σημαντικό είναι επίσης ότι η εν λόγω Σύσταση του Συμβουλίου καλεί τα κράτη μέλη «να στηρίζουν και να ενισχύουν την ανάπτυξη των βασικών ικανοτήτων από νεαρή ηλικία και εφ' όρου ζωής για όλους, ως μέρος των εθνικών στρατηγικών διά βίου μάθησης» (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ό.π., σ. 4).

Συνεπώς, η γνώση και η υιοθέτηση των αξιών αυτών είναι προϋπόθεση για τον ενεργό ευρωπαϊό πολίτη, αποτελεί δε μια απάντηση στο ερώτημα πώς ο δάσκαλος θα αναπτύξει στους μαθητές και αυριανούς πολίτες την «ικανότητα του πολίτη». Σχετίζεται επίσης με την ανάγκη να αναπτυχθεί η δημοκρατική συμπεριφορά των μαθητών, λαμβάνοντας υπόψιν ότι αρκετοί μαθητές στο δημοτικό σχολείο τείνουν να φωνασκούν ή να δρουν ενάντια στους συμμαθητές τους προκειμένου να «πετύχουν το δικό τους», δρώντας ανεξέλεγκτα και απείθαρχα, ένα θέμα που συνδέεται στενά με την παραδοσιακή αποστολή του Δημοτικού Σχολείου, αυτήν της κοινωνικοποίησης των μαθητών που πλέον νοείται ως ανάπτυξη της ενεργού πολιτειότητας. Θα πρέπει επίσης να συνυπολογιστεί το γεγονός ότι στις μέρες μας τόσο η δημοκρατία όσο και η ενεργός πολιτειότητα αντιμετωπίζουν προβλήματα και κάποιες φορές οι νέοι αμφισβητούν τόσο τη δημοκρατία όσο και τη σπουδαιότητα της συμμετοχής στον πολιτικό βίο (Παπαδάκης, Κυρίδης, & Φωτόπουλος, 2016).

3. Αναζητώντας τη «γέφυρα» ανάμεσα στη θεωρία και την πραγματική (σχολική) ζωή

Τα πανεπιστημιακά Παιδαγωγικά Τμήματα προετοιμάζουν τους φοιτητές για την πρακτική άσκηση στην τάξη καθώς ένας βασικός ρόλος τους πέραν της προώθησης των Επιστημών της Εκπαίδευσης είναι η Εκπαίδευση των Εκπαιδευτικών. Παρατηρείται εντούτοις τα τελευταία χρόνια μια μεγάλη άνθιση της πρακτικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών σε ένα πνεύμα αδιαφορίας για την επιστημονική θεωρία, ένα κινήγι «συνταγών» διδακτικής σε βάρος της θεωρίας (Stamelos G. , 2012). Η είσοδος μάλιστα των ασκουμένων στη σχολική τάξη ενισχύει την πεποίθησή τους ότι πράγματι είναι «άλλο η θεωρία και άλλο η πράξη» καθώς τον κύριο ρόλο στην ενσωμάτωση των ασκουμένων στην σχολική τάξη επιτελεί ο δάσκαλος της τάξης (Stamelos, ό.π.), ο οποίος κατά κανόνα δεν εφαρμόζει παιδαγωγικές θεωρίες αλλά διδάσκει εμπειρικά⁴. Με άλλα λόγια επιβεβαιώνεται και εμπεδώνεται στην συνείδηση των ασκουμένων ο διαχωρισμός μεταξύ διδακτικής θεωρίας και διδακτικής πράξης: άλλο η προετοιμασία για να διδάξουν και άλλο το πώς διδάσκουν τελικά. Πράγματι, οι

⁴ Σημαντικός είναι και ο ρόλος των διαμεσολαβητών. Η εμπειρία δείχνει ότι η πρώτη επαφή με τη σχολική τάξη, δηλαδή μια πρόωμη επαγγελματική κοινωνικοποίηση, γίνεται σε συνθήκες επαγγελματικού ισομορφισμού και επικυριαρχίας της αναπαραγωγής του ισχύοντος μοντέλου. Έτσι, η όποια προετοιμασία γίνεται στις πανεπιστημιακές αίθουσες καταπίπτει πρώιμα στο βαθμό που στην πράξη απαξιώνεται από πολλούς μέντορες και διαμεσολαβητές. Προσωπικά (Σταμέλος) έχω ακούσει διαμεσολαβητή να λέει στους εκπαιδευόμενους φοιτητές ότι «το σχέδιο μαθήματος» είναι τίποτα γιατί κανείς δεν το κάνει στο σχολείο.

φοιτητές πιστεύουν ότι η πρακτική τους άσκηση είναι το συστατικό στοιχείο της εκπαίδευσής τους που έχει την περισσότερη σημασία για αυτούς ενώ τα θεωρητικά μαθήματα δεν είναι τόσο σημαντικά για το επάγγελμα του δασκάλου που πρόκειται να ασκήσουν (Stamelos & Evangelakou, 2018; Stamelos & Kamarianos, 2020).

Επομένως, είναι διάχυτη η αίσθηση ότι οι φοιτητές ενός πανεπιστημιακού Παιδαγωγικού Τμήματος θεωρούν άχρηστες τις Επιστήμες της Εκπαίδευσης όσον αφορά την Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών. Για τον ερευνητή γεννάται συνεπώς το ερώτημα: πώς μπορούν να πειστούν οι φοιτητές ότι όσα διδάσκονται στο πανεπιστήμιο δεν είναι απλώς θεωρίες αποκομμένες από τη σχολική τάξη αλλά είναι εφαρμόσιμες θεωρίες στα μαθήματα που θα διδάξουν, μπορούν να γίνουν δηλαδή αντικείμενο διδασκαλίας αποκτώντας «σάρκα και οστά» στη σχολική πραγματικότητα; Η θέση μας είναι (Stamelos & Gkotsis, 2021) ότι οι Επιστήμες της Εκπαίδευσης θα πρέπει, ανταποκρινόμενες στις απαιτήσεις των καιρών για κατάλληλη προετοιμασία των εκπαιδευτικών, να καταβάλουν μια προσπάθεια να συγκλίνουν προς τις ανάγκες της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών υπό την έννοια ότι ο διδάσκων σε ένα πανεπιστημιακό Παιδαγωγικό Τμήμα θα πρέπει να έχει κατά νου την περιρρέουσα αμφισβήτηση του διδασκόμενου μαθήματος και να βρίσκει τρόπους να πείσει τους φοιτητές ότι το περιεχόμενο του μαθήματός του είναι αξιοποιήσιμο στη διδακτική πρακτική (γεφύρωση του χάσματος θεωρίας και πράξης στη συνείδηση των φοιτητών). Συνεπώς, στόχος της παρούσας πρότασης είναι να δείξει πώς θα μπορούσε να γίνει αυτή η «προσαρμογή».

Αυτή η προσαρμογή δοκιμάστηκε ήδη ως ένα είδος άτυπου διδακτικού «πειράματος» που εφαρμόστηκε στο πλαίσιο του μαθήματος «Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική» που διδάσκεται από τον Γ. Σταμέλο στους φοιτητές του έκτου εξαμήνου του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας του Πανεπιστημίου Πατρών. Στο μάθημα αυτό αναλύεται η πορεία συγκρότησης της Ευρωπαϊκής Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΕΕΠ) και παράλληλα εξηγείται πώς η ΕΕΠ επηρεάζει της εθνικές εκπαιδευτικές πολιτικές των κρατών μελών της. Μία από τις επιμέρους θεματικές ενότητες του μαθήματος αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Πολιτειότητα (με ειδικότερη εστίαση στην Χάρτα των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Αυτή η θεματική ενότητα διδάχθηκε κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2019-20, 2020-21 και 2021-22 από τον υποψήφιο διδάκτορα Ι. Γκότση ως ένα ένθετο τριών μαθημάτων: δύο διαλέξεων και ενός «εργαστηρίου», σε μια προσπάθεια να αναδειχθεί με ποιον τρόπο οι «θεωρίες» που παρουσιάζονται στο μάθημα αυτό μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην τάξη για να αναπτυχθεί η ικανότητα του πολίτη στους μαθητές.

Ο γενικός σκοπός του εγχειρήματος ήταν η ευαισθητοποίηση των φοιτητών στις αξίες της Χάρτας και η εμπλοκή τους στη διαδικασία μετάδοσης των αξιών αυτών στους μέλλοντες μαθητές τους. Ως επιμέρους στόχοι τέθηκαν:

- i. Να γνωρίσουν οι φοιτητές το περιεχόμενο της Χάρτας.
- ii. Να συνειδητοποιήσουν ότι οι αξίες που περιέχει η Χάρτα δεν είναι απλώς θεωρητικές αλλά μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διδασκαλίας.
- iii. Να «δουν» τη μετάδοση αυτών των αξιών στους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου ως κάτι που τους αφορά, ως κάτι που αφορά το επάγγελμα που καλούνται να ασκήσουν.
- iv. Να εστιάσουν σε μία αξία της Χάρτας και να εμπλακούν στον σχεδιασμό ενός project δύο ή τριών διδακτικών ωρών, υλοποιήσιμου σε φυσική τάξη του Δημοτικού Σχολείου.
- v. Να εμπλουτίσουν τις δυνητικές εκπαιδευτικές τους πρακτικές.

Στην πρώτη διάλεξη εξηγήθηκε τι είναι η ευρωπαϊκή πολιτειότητα και πώς έφτασε η ΕΕ στη θέσπισή της, για ποιους λόγους είναι σημαντική και μέσω ποιων μηχανισμών προωθείται από την ΕΕ, ιδίως δε πώς προωθείται στο πεδίο της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής. Τονίστηκε πόσο σημαντικό είναι ότι διαθέτουμε τα δικαιώματα ως νομικές δεσμεύσεις των θεσμικών οργάνων, πράγμα που σημαίνει ότι όταν παραβιάζονται, μπορούμε να διεκδικήσουμε την εφαρμογή τους. Η εφαρμογή των δικαιωμάτων επομένως δεν είναι αυτονόητη· πρέπει να είμαστε ενεργοί πολίτες και να τα διεκδικούμε. Τι προϋποθέτει αυτό; Το ερώτημα μάς φέρνει στη δεύτερη διάλεξη.

Η δεύτερη διάλεξη λειτούργησε ως «γέφυρα» για τη μετάβαση από τη θεωρία στην πράξη. Το ερώτημα της δεύτερης διάλεξης ήταν πώς θα μπορούσε ο δάσκαλος να μεταδώσει τις αξίες της Χάρτας στους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου. Προκειμένου να κατανοήσουν και να πειστούν οι φοιτητές ότι τη θεωρία περί της ευρωπαϊκής πολιτειότητας και περί των Δικαιωμάτων της Χάρτας δεν τη διδάσκονται ανεξάρτητα από το επάγγελμα που θα ασκήσουν αλλά ότι πρόκειται για θεωρία «χρήσιμη» υπό την έννοια ότι μπορεί να ενταχθεί στη διδασκαλία τους, δόθηκαν αρχικά σε αυτούς συγκεκριμένες οδηγίες για τη δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων, ακολούθως τους παρουσιάστηκε ένα παράδειγμα τέτοιου σεναρίου (βλ. Παραδείγματα-Οδηγούς, στην παρούσα μελέτη, σσ.18-25) και στη συνέχεια τους ζητήθηκε, σε προαιρετική βάση, να ετοιμάσουν δικά τους παραδείγματα προκειμένου ορισμένα εξ αυτών να παρουσιαστούν και να συζητηθούν στο τρίτο μάθημα. Πιο συγκεκριμένα, τους ζητήθηκε ο σχεδιασμός, εντός προθεσμίας δύο εβδομάδων, ενός εκπαιδευτικού σεναρίου δύο έως τεσσάρων διδακτικών ωρών, υλοποιήσιμου εν είδει project σε φυσική τάξη του Δημοτικού Σχολείου. Το κάθε σενάριο θα έπρεπε να έχει ως θέμα μία από τις έξι αξίες-τίτλους της Χάρτας (αξιοπρέπεια, ελευθερίες, ισότητα, αλληλεγγύη, δικαιώματα των πολιτών, δικαιοσύνη) ή κάποιο επιμέρους δικαίωμα που περιλαμβάνεται σε κάποια από τις έξι αξίες της Χάρτας. Θα έπρεπε επίσης να αφορμάται από δύο βίντεο της επιλογής των φοιτητών, τα οποία να δείχνουν την παραβίαση ή την προστασία την αντίστοιχης αξίας ή δικαιώματος.

Η εκπόνηση αυτών των εργασιών ασύγχρονα και η παρουσίαση ορισμένων από αυτές σύγχρονα, στο τρίτο μάθημα, αποτελούν ένα «εργαστήριο», το οποίο φιλοδόξησε να γεφυρώσει την απόσταση μεταξύ της θεωρίας που διδάχθηκαν στην πρώτη και δεύτερη διάλεξη και της (μελλοντικής ή δυνητικής) διδακτικής πράξης. Το θέμα του εργαστηρίου ήταν: «Οι αξίες της Χάρτας των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ: Πώς τις μεταδίδω, ως δάσκαλος, στους μαθητές του Δημοτικού».

Έτσι προέκυψαν, κατά τα τρία πρόσφατα ακαδημαϊκά έτη, 84 παραδείγματα σεναρίων, 08 από τα οποία επιλέχθηκαν για να παρατεθούν ως προτάσεις καλών εκπαιδευτικών πρακτικών του παρόντος κειμένου, δίνοντας τη δυνατότητα σε όσους ενδιαφέρονται να αντλήσουν ιδέες για να δημιουργήσουν τα δικά τους σεναρία.

Θα πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι το εγχείρημα να πειστούν οι φοιτητές να χρησιμοποιήσουν όσα διδάσκονται σε αυτό το μάθημα για να σχεδιάσουν ένα διδακτικό σενάριο, εφαρμόσιμο στην πράξη, ενεργοποιεί αναπόφευκτα την συζήτηση για τη μετάβαση από τον παραδοσιακό σε έναν νέο ρόλο του εκπαιδευτικού. Το διακύβευμα είναι αυτό της υποχώρησης του δασκαλοκεντρικού μοντέλου διδασκαλίας και της σταδιακής ενίσχυσης της μαθητοκεντρικής θεώρησης της μάθησης, σύμφωνα με την οποία ο μαθητής μαθαίνει αποτελεσματικά μέσα από την εμπειρία του (Dewey, Piaget, κονστρουκτιβισμός) και μέσα από την αλληλεπίδραση με το κοινωνικό και πολιτιστικό του περιβάλλον (Vygotsky, Bruner, κοινωνικός κονστρουκτιβισμός). Όπως είδαμε, σύμφωνα τόσο με τις Οκτώ Ικανότητες για τη Δια βίου Μάθηση όσο και

με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων, ο ρόλος της εκπαίδευσης δεν εξαντλείται στην απλή μετάδοση γνώσεων (δασκαλοκεντρική θεώρηση) αλλά περιλαμβάνει, παράλληλα με τις γνώσεις, και την καλλιέργεια δεξιοτήτων καθώς και στάσεων ή, διαφορετικά, υπευθυνότητας και αυτονομίας (μαθητοκεντρική θεώρηση της μάθησης). Σύμφωνα με τη δεύτερη θεώρηση, ο ρόλος του εκπαιδευτικού, όσο προχωρούμε στις βαθμίδες της εκπαίδευσης, μετακινείται σταδιακά από τη διδασκαλία αυτού που γνωρίζει ο εκπαιδευτικός προς την καθοδήγηση, την εμπύχωση και τον συντονισμό των μαθητών ώστε να μαθαίνουν οι ίδιοι με τρόπο ενεργητικό. Έτσι, ακόμη και η απόκτηση γνώσεων, μετατίθεται στην πλευρά του μαθητή, ο οποίος εμπλέκεται στις δραστηριότητες μάθησης, οι οποίες πέρα από τις γνώσεις, του καλλιεργούν δεξιότητες και του αναπτύσσουν στάσεις και αξίες. Αναφερθήκαμε ήδη στις συζητήσεις που έλαβαν χώρα στο πλαίσιο του Tuning οι οποίες διαμόρφωσαν τη νέα αντίληψη περί μαθησιακών αποτελεσμάτων στον ΕΧΑΕ, μια αντίληψη η οποία πλέον επεκτείνεται και εφαρμόζεται όχι μόνο στον ΕΧΑΕ αλλά και στα οκτώ επίπεδα του Ευρωπαϊκού και του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων.

Είναι πλέον σαφές ότι στη μαθητοκεντρική μάθηση ο εκπαιδευτικός θέτει τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα, δηλαδή τα μαθησιακά αποτελέσματα που προσδοκάται ότι θα έχει επιτύχει ο μαθητής με το πέρας της εκάστοτε μαθησιακής προσπάθειας, και τα οποία δεν είναι παρά οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι ικανότητες αυτόνομης και υπεύθυνης εφαρμογής των γνώσεων που έμαθε και των δεξιοτήτων που ανέπτυξε ο μαθητής. Τα μαθησιακά αποτελέσματα διατυπώνονται με ρήματα ενεργητικά-μεταβατικά. Αντιθέτως, η «στοχοθεσία», η διατύπωση δηλαδή διδακτικών στόχων, θέτει στο επίκεντρο τον εκπαιδευτικό και πηγάζει από τη δασκαλοκεντρική θεώρηση. Η εμπειρία δείχνει ότι η μετάβαση αυτή δεν είναι καθόλου εύκολη και αυτονόητη καθώς η δασκαλοκεντρική, γνωσιοκεντρική οπτική είναι ριζωμένη εδώ και δεκαετίες στις πρακτικές και τη συνείδηση δασκάλων και μαθητών. Έτσι, στα σενάρια που ετοίμασαν οι φοιτητές, σε αρκετές περιπτώσεις υπήρχε δυσκολία διατύπωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων με τη λογική της μαθητοκεντρικής μάθησης κι αυτό φαίνεται από την αυθόρμητη προτίμηση ρημάτων αμετάβιτων και «παθητικών», επομένως υπερίσχυε η παραδοσιακή λογική των στόχων που ορίζει ο εκπαιδευτικός, παρόλο που τους είχε επισημανθεί η βαρύτητα της μαθητοκεντρικής λογικής των μαθησιακών αποτελεσμάτων και τους είχε δοθεί ο «Οδηγός σχεδιασμού και ανάπτυξης Μαθησιακών Αποτελεσμάτων» του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων § Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ) για να βασιστούν (ΕΟΠΠΕΠ, 2015). Ακόμη και η προσωπική εμπειρία ημών των διδασκόντων δείχνει ότι συχνά τείνουμε προς τη διατύπωση διδακτικών «σκοπών και στόχων» παρά μαθησιακών αποτελεσμάτων, φαίνεται δηλαδή ότι υπάρχει δυσκολία να μετακινηθούμε από το «τι θέλω να διδάξω τους μαθητές» στο «τι θέλω να μάθουν οι μαθητές».

4. Οδηγός δημιουργίας των σεναρίων

Ο οδηγός σεναρίων που δόθηκε στους φοιτητές ήταν ο ακόλουθος:

i. Σχέση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα (Α.Π.). Τα εκπαιδευτικά σενάρια-project που παρατίθενται στην Έκθεση είτε σχετίζονται άμεσα με το Α.Π. είτε είναι ανεξάρτητα από το Α.Π., αλλά σχετίζονται με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον του μαθητή είτε τέλος ξεκινούν από το Α.Π. και το προεκτείνουν.

ii. Θεωρίες μάθησης. Χαρακτηριστικό των σεναρίων, εφόσον δημιουργήθηκαν ως μικρά project, είναι η εμπλοκή των μαθητών σε μεθοδευμένη δράση, δηλαδή η **ενεργητική συμμετοχή** των μαθητών στην αναζήτηση της δομής των πραγμάτων,

προκειμένου να προβούν στη μελέτη ενός συγκεκριμένου θέματος ή την επίλυση ενός προβλήματος (Ματσαγγούρας, 2004, σ. 184). Άλλωστε, η δημιουργία των σεναρίων ακολουθεί τη βασική αρχή του κοινωνικού κονστρουκτιβισμού ότι η μάθηση αποκτιέται μέσω της αλληλεπίδρασης του μαθητή με το κοινωνικοπολιτισμικό του περιβάλλον (θεωρία κοινωνικής ανάπτυξης του Vygotsky και θεωρία της ανακαλυπτικής μάθησης του Bruner, που δίνουν έμφαση στο κοινωνικό πλαίσιο ανάπτυξης των γνωστικών διεργασιών και την προϋπάρχουσα γνώση).

iii. Γενικοί σκοποί. Για να θεωρηθεί ότι ο δάσκαλος κατάφερε να μεταδώσει τις αξίες της Χάρτας στους μαθητές, θέτοντας τις βάσεις για να γίνουν ενεργοί πολίτες, θα πρέπει οι μαθητές του να είναι σε θέση: **α.** να διαπραγματεύονται τα δικαιώματα της Χάρτας, **β.** να εξηγούν και να τεκμηριώνουν την αξία τους και **γ.** να διεκδικούν την υλοποίησή τους. Αυτοί οι **τρεις γενικοί σκοποί** δεν επιτυγχάνονται ταυτόχρονα αλλά σε βάθος χρόνου.

Ο δάσκαλος θέτει έναν σκοπό την κάθε φορά σε σχέση με μία από τις αξίες, προχωρά δε στον επόμενο σκοπό αφού έχει κατοχυρώσει ότι επιτεύχθηκε ο προηγούμενος. Κάθε σκοπός υπηρετείται κάθε φορά από συγκεκριμένες δραστηριότητες, κατά προτίμηση ομαδικές, τις οποίες αναθέτει ο δάσκαλος στους μαθητές. Οι δραστηριότητες αυτές θα πρέπει να σχεδιάζονται με συγκεκριμένη **μαθησιακή στόχευση**, που σημαίνει ότι με κάθε δραστηριότητα ο δάσκαλος θα πρέπει να επιδιώκει συγκεκριμένο μαθησιακό αποτέλεσμα⁵.

iv. Μαθησιακά Αποτελέσματα. Η διατύπωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στα παρατιθέμενα παραδείγματα βασίζεται στις οδηγίες που περιέχονται στον «Οδηγό σχεδιασμού και ανάπτυξης Μαθησιακών Αποτελεσμάτων» του ΕΟΠΠΕΠ, στον οποίο καθορίζονται οι προϋποθέσεις των **έγκυρων μαθησιακών αποτελεσμάτων**.

Για να είναι έγκυρα τα μαθησιακά αποτελέσματα, με βάση τον Οδηγό (ΕΟΠΠΕΠ, 2015, σσ. 25-27), θα πρέπει να είναι:

- Συγκεκριμένα: Να δηλώνουν με ακρίβεια τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες που ένας εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να επιδείξει.
- Μετρήσιμα: Να είναι εφικτή η αξιολόγηση, η οποία αποτιμά με ακρίβεια, εάν αυτά έχουν επιτευχθεί ή όχι.
- Προσανατολισμένα στη δράση: Να χρησιμοποιούν ενεργητικά ρήματα που υποδηλώνουν μία αλλαγή στη συμπεριφορά ή την απόκτηση κάποιας συμπεριφοράς.
- Ρεαλιστικά: Να βρίσκονται εντός του φάσματος των ικανοτήτων των μαθητών.
- Χρονικά προσδιορισμένα: Να μπορούν να επιτευχθούν μετά την ολοκλήρωση μίας μαθησιακής διαδικασίας.

Τα έγκυρα μαθησιακά αποτελέσματα περιέχουν τέσσερα στοιχεία:

⁵ Μαθησιακό Αποτέλεσμα = α. Τι περιμένω να μάθει ο μαθητής; (που δεν ήξερε πριν), β. Τι θέλω να μπορεί να κάνει ο μαθητής; (που δεν ήξερε πώς να το κάνει πριν ή δεν μπορούσε να το κάνει). Ευρύτερα αποδεκτή είναι η ακόλουθη διάκριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων:

Βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα: αυτά που αναμένουμε (expect) να δούμε κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα: αυτά που θέλουμε (want) να δούμε άμεσα μετά το πρόγραμμα. Μακροπρόθεσμα αποτελέσματα: αυτά που ελπίζουμε (hope) να δούμε ενδεχομένως στο μέλλον.

- Υποκείμενο (Ποιος;)
- Συμπεριφορά (Τι μπορεί να κάνει; μπορεί να + ενεργητικό ρήμα) π.χ. «να εξηγήσει», «να αριθμήσει», «να αναγνωρίσει»
- Συνθήκη (σε ποια περίπτωση, υπό ποιες συνθήκες μπορεί να το κάνει αυτό;)
- Κριτήριο (πόσο καλά πρέπει να ανταποκριθεί).

Τα μαθησιακά αποτελέσματα αφορούν τους ακόλουθους τρεις τομείς σύμφωνα με τον Οδηγό του ΕΟΠΠΕΠ (σσ. 27-31):

- Γνωστικός τομέας (τι γνωρίζει ο εκπαιδευόμενος και τι κατανοεί)
- Ψυχοκινητικός τομέας (τι μπορεί να εφαρμόσει ο εκπαιδευόμενος)
- Συναισθηματικός τομέας (πεποιθήσεις, αξίες και συμπεριφορές του εκπαιδευόμενου)

v. Φάσεις σχεδιασμού. Ο σχεδιασμός του σεναρίου-project θα πρέπει να ακολουθεί τις φάσεις «Προετοιμασία» (επιλογή και οργάνωση των εισροών) – «Υλοποίηση» (πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων με χρήση κατάλληλων εκπαιδευτικών τεχνικών, συντονισμός ομάδων) – «Ολοκλήρωση-Αξιολόγηση» (αναστοχασμός των μαθητών, μέτρηση αποτελεσμάτων από τον δάσκαλο).

Σε ό,τι αφορά την «Προετοιμασία» και συγκεκριμένα τις «εισροές», ζητήθηκε από τους φοιτητές να χρησιμοποιήσουν ως αφορμή του σεναρίου δύο **βίντεο** της επιλογής τους, τα οποία να αναφέρονται είτε στην προστασία είτε στην παραβίαση κάποιου από τα δικαιώματα ή τις αξίες της Χάρτας.

vi. Δραστηριότητες. Σε ό,τι αφορά τη φάση της «Υλοποίησης»: Οι δραστηριότητες θα πρέπει να ενθαρρύνουν την πρωτοβουλία και τη δημιουργικότητα των μαθητών, να ενσωματώνουν στοιχεία από την καθημερινότητα των παιδιών, από την άμεση εμπειρία τους καθώς και στοιχεία από το πρόγραμμα σπουδών⁶. Καλό είναι κάθε δραστηριότητα να φέρει έναν τίτλο, ο οποίος δίνει ταυτότητα στη δραστηριότητα και προϋδεάζει τους μαθητές.

Είναι σημαντικό μέσω των δραστηριοτήτων οι μαθητές να έχουν ενεργό συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία, επομένως να επιδιώκεται η υιοθέτηση μιας ποικιλίας μεθόδων βιωματικής και ενεργητικής μάθησης (ενεργοποίηση συναισθηματικού και ψυχικού κόσμου). Επίσης, είναι σημαντικό οι μαθητές να αλληλεπιδρούν σε διανοητικό και φυσικό επίπεδο με το εκπαιδευτικό υλικό (Smith & Ragan, 2005).

Μετά από κάθε δραστηριότητα ο εκπαιδευτικός πρέπει να ενδιαφέρεται αν επιτεύχθηκε το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα και αυτό γίνεται με κάποιες μορφές αποτίμησης.

vii. Δομή σεναρίων⁷. Το σενάριο του κάθε φοιτητή περιλαμβάνει:

⁶ Ιδέες για τη σχεδίαση των δραστηριοτήτων:

Ερωτήσεις – απαντήσεις, «καταιγισμός ιδεών», «χιονοστιβάδα», επίδειξη, συζήτηση, μελέτη περίπτωσης, παίξιμο ρόλων, ομάδες εργασίας, επισκέψεις, συνεντεύξεις, συνεργασία με σχετικούς φορείς, τοπικούς φορείς, τοπική κοινωνία (γονείς/κηδεμόνες, σχολική επιτροπή, επαγγελματικά σωματεία), δημιουργία ταμπλό στο σχολείο, παρουσιάσεις, εκθέσεις (ζωγραφικής, πηλού, ή/και φωτογραφίας), αφίσες, θέατρο, δημιουργία βίντεο, δημιουργική τέχνη (ένα ποίημα, ένας πίνακας ζωγραφικής, κ.λπ.), σελίδα Facebook/Ιστοσελίδα, ταινία μικρού μήκους/ντοκιμαντέρ, κατασκευές-παρασκευάσματα-εθελοντική προσφορά.

⁷ Η δομή που ζητήθηκε από τους φοιτητές να εφαρμόσουν στις εργασίες τους ακολουθεί γενικά τη δομή των σεναρίων των προτεινόμενων από το Υ.ΠΑΙ.Θ. αποθετηρίων, όπως το «Φωτόδεντρο» <http://photodentro.edu.gr/aggregator/browsebylrt> και ο «Αίσωπος» <http://aesop.iep.edu.gr/senaria>, όχι

α. Τον τίτλο και τον προσδιορισμό της τάξης στην οποία απευθύνεται καθώς και το μάθημα ή το Πρόγραμμα/Δράση/Ζώνη στο πλαίσιο του οποίου θα υλοποιηθεί.

β. Τον έναν από τους τρεις γενικούς σκοπούς, όπως ορίστηκαν πιο πάνω (εδ. iii).

γ. Την αφόρμηση από δύο μικρής διάρκειας βίντεο (1-5 λεπτών).

δ. Τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα.

ε. Τα φύλλα εργασίας που θα έδιναν στους μαθητές τους προκειμένου να υλοποιήσουν συγκεκριμένες δραστηριότητες.

στ. Τον τρόπο αξιολόγησης-μέτρησης των αποτελεσμάτων.

viii. Κριτήρια αξιολόγησης των εργασιών των φοιτητών.

-Η ένταξη του project σε έναν από τους τρεις γενικούς σκοπούς (βλ. πιο πάνω εδ. iii του «Οδηγού δημιουργίας των σεναρίων»).

-Η διατύπωση των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων με ακρίβεια και πληρότητα (να περιέχονται τα τέσσερα συστατικά στοιχεία των «έγκυρων» μαθησιακών αποτελεσμάτων: βλ. πιο πάνω, εδ. iv).

-Η ύπαρξη αντιστοιχίας ανάμεσα στις δραστηριότητες και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα.

-Η ύπαρξη αντιστοιχίας ανάμεσα στους τρόπους αξιολόγησης και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα (έλεγχος αν επιτεύχθηκαν τα αποτελέσματα).

-Η ευστοχία επιλογής των βίντεο αφόρμησης (με βάση α. την τάξη στην οποία απευθύνεται το καθένα β. την σχέση του με την αξία που θέλουμε να διδάξουμε, γ. τη διάρκειά του: να μην κουράζει τους μαθητές και να μην αποβαίνει η θέαση σε βάρος της δραστηριοποίησης των μαθητών).

-Ο βαθμός και η αποτελεσματικότητα αξιοποίησης των βίντεο στις δραστηριότητες.

-Τα Φύλλα Εργασίας: α. να δίνουν ακριβείς και σαφείς οδηγίες στους μαθητές, β. να είναι υλοποιήσιμα εντός του χρονικού πλαισίου που θέτουμε, γ. να διαθέτουν καλαισθησία.

-Πρωτοτυπία και δημιουργικότητα των σεναρίων.

όμως την πιο αυστηρή δομή των σεναρίων που διδάσκονται στην Επιμόρφωση Β2 Επιπέδου των Εκπαιδευτικών στις Τ.Π.Ε. (<https://e-pimorfosi.cti.gr/>), όπου για παράδειγμα ζητείται από τους εκπαιδευόμενους να δομήσουν τους «στόχους» (ή, σωστότερα, τα μαθησιακά αποτελέσματα) με βάση τον «Ρόμβο της Γλωσσικής Εκπαίδευσης» (Κουτσογιάννης, 2012). Ομοίως, δεν απαιτήθηκε, ως διακριτό μέρος του σεναρίου, η περιγραφή του σεναρίου.

Μέρος Δεύτερο: Παραδείγματα

Εισαγωγή: Κατανομή εργασιών

Συνολικά συγκεντρώθηκαν 84 εργασίες οι οποίες κατανέμονται ως εξής:

Πίνακας 1

ΑΞΙΑ	ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ	2019- 20	2020- 21	2021- 22	Σύνολο εργασιών
ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ					
Αξιοπρέπεια γενικά		-	1	-	2
Δικαίωμα στη ζωή – Απαγόρευση των βασανιστηρίων	2, 4	-	1	-	
ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ					
Ελευθερίες γενικά		-	-	1	12
Δικαίωμα εκπαίδευσης	14	5	1	1	
Πρόσφυγες/δικ. ασύλου	18, 19	2	1	1	
ΙΣΟΤΗΤΑ					
Ισότητα γενικά		3	5	1	55
Ισότητα γυναικών και ανδρών	23	2	4	6	
Δικαιώματα του παιδιού	24	7	4	3	
Bullying (δικ. του παιδιού)	24	5	2	1	
Δικαιώματα των ηλικιωμένων	25	1	1	-	
Ένταξη των ατόμων με αναπηρίες	26	-	6	4	
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ					
Αλληλεγγύη γενικά		1	2	-	14
Απαγόρευση της εργασίας των παιδιών	32	4	2	1	
Προστασία του περιβάλλοντος	37	2	1	1	
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ (ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ)					
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ					
Δικαιοσύνη γενικά		-	1	-	1
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ:					84

1. Τα υποδειγματικά σενάρια

Στο πλαίσιο του «ενθέτου» παρουσιάστηκε στους φοιτητές το ακόλουθο μικροσενάριο διδασκαλίας που αντιστοιχεί σε ένα project τριών διδακτικών ωρών με θέμα την «ισότητα» (τίτλος ΙΙΙ στην Χάρτα), το οποίο αφορμάται από δύο βίντεο διάρκειας 3' και 1' και επιχειρεί να υπηρετήσει τον πρώτο Γενικό Σκοπό (αγγίζοντας και τον δεύτερο), θα μπορούσε δε να αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου project μεγαλύτερης διάρκειας.

Στην σύντομη συζήτηση που ακολούθησε, ζητήθηκε από τους φοιτητές να αναρωτηθούν αν τα βίντεο είναι αρκούντως αποτελεσματικά ώστε να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές και, αν όχι, πώς μπορεί να επιτευχθεί αυτό αποτελεσματικότερα. Επίσης εάν κατά την γνώμη τους τα βίντεο ήταν κατάλληλα για μαθητές της πέμπτης τάξης. Τους ζητήθηκε τέλος να αξιολογήσουν, αυθόρμητα, το σύνολο του σεναρίου-παραδείγματος καθώς και να πουν αν το θεωρούν εφαρμόσιμο στην σχολική τάξη. Ο στόχος αυτής της συζήτησης ήταν να υποψιάσει τους φοιτητές για την ανάγκη να αναστοχάζονται οι ίδιοι θέτοντας ερωτήματα σε σχέση με τα σενάρια που σχεδιάζουν και εν γένει σε σχέση με την σχολική πραγματικότητα.

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – PROJECT ΤΡΙΩΝ (3) ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΩΡΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΙΣΟΤΗΤΑ»

Υπόβαθρο:

Τι προβλέπει η Χάρτα **Θ.Δ. της ΕΕ** για την ΙΣΟΤΗΤΑ, άρθρο 21 «Απαγόρευση διακρίσεων», παρ. 1: Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

ΤΑΞΗ: Ε΄

ΜΑΘΗΜΑ (ή Πρόγραμμα ή Ζώνη):

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ:

Να είναι σε θέση οι μαθητές

1. να διαπραγματεύονται τα δικαιώματα της Χάρτας. [γνωστική διάσταση]
2. να εξηγούν και να τεκμηριώνουν την αξία τους. [γνωστική διάσταση]
3. να διεκδικούν την υλοποίησή τους. [πρακτική και συναισθηματική διάσταση]

Το σενάριο θα υπηρετήσει τον Γενικό Σκοπό υπ.αρ.1 αλλά θα εμπλέξει έμμεσα και τον υπ.αρ.2

ΑΦΟΡΜΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ:

1^ο ΒΙΝΤΕΟ (ΥΠΕΡ):

«Όλοι ίσοι, όλοι διαφορετικοί! Λέμε ναι στον σεβασμό, λέμε όχι στον ρατσισμό»

<https://www.youtube.com/watch?v=qVh1dxVZsg4> **3.45**

[δημιουργός ΚΣΤ΄ Δημοτικό Σχολείο Λεμεσού]

2° ΒΙΝΤΕΟ: (ΚΑΤΑ-ΥΠΕΡ):

«Μην κάνεις διακρίσεις» <https://www.youtube.com/watch?v=9I9NTKEaJJI> 1.05
[δημιουργός <https://www.humanrights.com/>]

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

1. Οι μαθητές θα μπορούν να απαριθμούν τρεις τουλάχιστον **διαφορές** που υπάρχουν μεταξύ των ανθρώπων.
2. Οι μαθητές θα μπορούν να διαχωρίσουν την διαφορετικότητα από την ισότητα (ότι ενώ είμαστε διαφορετικοί, είμαστε ίσοι).
3. Θα μπορούν να εξηγούν τι είναι η **ισότητα** μεταξύ των ανθρώπων, χρησιμοποιώντας την λέξη «δικαιώματα».
4. Θα μπορούν να εξηγήσουν τι σημαίνει «κάνω **διακρίσεις**», διατυπώνοντας δύο παραδείγματα διακρίσεων είτε από την σχολική τους ζωή είτε εκτός σχολικής ζωής.

Φύλλο Εργασίας 1 (Για το 1ο διδακτικό δίωρο)

Παιδιά σήμερα θα ασχοληθούμε με την ισότητα. [ο δάσκαλος γράφει την λέξη στον πίνακα]

[Εισαγωγική (προαιρετική) Δραστηριότητα: ο δάσκαλος μπορεί να ρωτήσει τους μαθητές τι νομίζουν ότι είναι η ισότητα]

Δραστηριότητα 1: Παίζουμε το παιχνίδι «ο κόμπο»⁸

Για αρχή, τι θα λέγατε να παίξουμε έναν παιχνίδι, τον «κόμπο»;

Σηκωθείτε από τις θέσεις σας και σχηματίστε έναν κύκλο. Κλείστε τα μάτια σας, απλώστε τα χέρια σας εμπρός και κινηθείτε ελαφριά προς το κέντρο μέχρι να πιάσετε με το κάθε σας χέρι το χέρι κάποιου άλλου. [κάθε μαθητής κρατάει δύο συμμαθητές του, έναν με κάθε χέρι]. Ανοίξτε τώρα τα μάτια σας. [εναλλακτικά οι μαθητές κινούνται με ανοιχτά μάτια ελεύθερα στον χώρο και όταν έχουν αναμειχθεί αρκετά, ο δάσκαλος δίνει τον σύνθημα να ακινητοποιηθούν -π.χ. σταματώντας την μουσική- και τους ζητάει να πιαστούν]. Τώρα πρέπει να λύσετε τον «κόμπο» χωρίς να λυθούν τα χέρια σας.

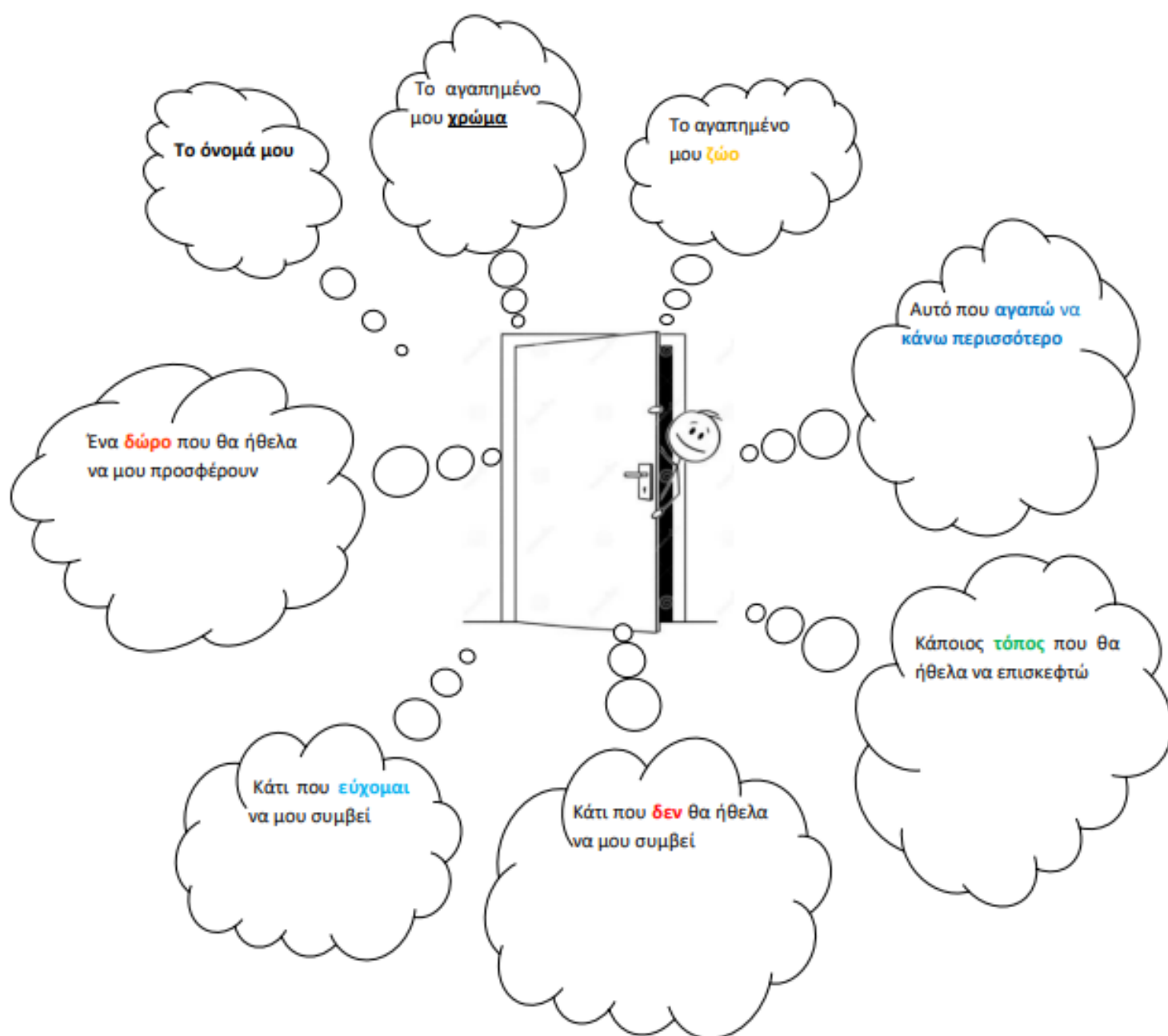
⁸ Δεν πρόκειται απλώς για μια δραστηριότητα γνωριμίας ή «ζεστάματος». Η δραστηριότητα 1 οδηγεί στο σχηματισμό τυχαίων ζευγαριών. Τα δύο μέλη του κάθε ζευγαριού στην συνέχεια θα γνωρίσουν ο ένας τον άλλο καλύτερα (δραστηριότητα 2). Το να γνωρίσουν καλύτερα οι μαθητές έναν συμμαθητή τους -και μάλιστα έναν τυχαίο και όχι τον φίλο τους που ήδη γνωρίζουν- και να τον παρουσιάσουν στους άλλους καθώς και το να ακουστούν οι διαφορετικές προτιμήσεις/τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των μαθητών είναι η αρχή για την ανάδειξη αλλά και την αμοιβαία αποδοχή της πολυμορφίας των ανθρώπων. Την ανεκτικότητα θα πρέπει να την καλλιεργήσουμε στους μαθητές μας και όχι απλώς να τους την διδάξουμε θεωρητικά.

[όταν λυθεί ο κόμπος] Ανά δεύτερο μαθητή, ξεκινώντας από τον Νίκο, αφήνετε το αριστερό σας χέρι και συνεχίζετε να κρατάτε όποιον βρίσκεται δεξιά σας. **Ωραία, σχηματίσατε δυνάδες.** [10']

Δραστηριότητα 2: Παρουσιάζω τον συμμαθητή μου/ την συμμαθήτριά μου

[Δίνεται σε όλους τους μαθητές ένα χαρτί A4 με το ακόλουθο σκίτσο και τα «συννεφάκια» για συμπλήρωση]

Ελάτε να γνωριστούμε καλύτερα. Κάνε ερωτήσεις στο ταίρι σου για να συμπληρώσεις το σκίτσο με τα «συννεφάκια [10']». Στη συνέχεια θα τον/την παρουσιάσεις στο σύνολο της τάξης. [20']

Δραστηριότητα 2: Σεβασμός την διαφορετικότητα

Θα παρακολουθήσουμε τώρα ένα βίντεο με τίτλο «Όλοι ίσοι, όλοι διαφορετικοί!». [1^ο BINTEO].

1. Ποιες διαφορές έχουν μεταξύ τους τα παιδιά του βίντεο; (απαντάμε προφορικά)
2. Τι σημαίνει κατά την γνώμη σου ότι «είναι εντάξει» να έχουν αυτές τις διαφορές; (απαντάμε προφορικά)

[Ανάλογα με τον διαθέσιμο χρόνο και το επίπεδο των μαθητών του τμήματος ο εκπαιδευτικός θα μπορούσε να συζητήσει μαζί τους τις λέξεις που υπάρχουν στο 0.10 του βίντεο με στόχο να συνδέσουν τον σεβασμό στην διαφορετικότητα με άλλες έννοιες ή συμπεριφορές + 10']

3. Ποιο είναι το βασικό μήνυμα αυτού του βίντεο; (συμπληρώστε το κενό)

«Παρά τις διαφορές μας, είμαστε όλοι

Πώς καταλαβαίνετε αυτή την φράση; (οι δυάδες συζητήστε μεταξύ σας την ερώτηση και απαντήστε:)

.....

.....

.....

.....

.....

[διαβάζονται στην συνέχεια οι απαντήσεις των μαθητών και ο δάσκαλος καταγράφει φράσεις-κλειδιά στον πίνακα – καθοδηγεί τις απαντήσεις προς την χρήση, μεταξύ άλλων, της λέξης δικαιώματα] [30']

Φύλλο Εργασίας 2 (Για την 3^η δ.ώ.)

Δραστηριότητα 3: Ο ... αδύναμος κρτικός ;;;

Ας παρακολουθήσουμε τώρα ένα ακόμη σύντομο βίντεο [2^ο BINTEO].

Τις ερωτήσεις που ακολουθούν θα τις απαντήσετε προφορικά.

1. Ποιοι φαίνεται να είναι στην αρχή του βίντεο οι «αρχηγοί»;
2. Για ποιο λόγο νομίζετε ότι «αφήνουν απέξω» έναν μαθητή; Για ποιον λόγο δεν τον διάλεξαν στην ομάδα τους;
3. Είναι καλό που τον άφησαν απέξω; Γιατί;

4. Στο βίντεο υπάρχει στο τέλος το μήνυμα «μην κάνεις διακρίσεις»; Τι σημαίνει άραγε αυτή η φράση; Ποιοι «έκαναν διάκριση» στο βίντεο αυτό;

Μπορείτε να σκεφτείτε ένα παρόμοιο παράδειγμα διάκρισης;

5. Πώς κέρδισε τελικά ο μαθητής την εκτίμηση των υπόλοιπων παιδιών;

6. Τι θα έλεγαν οι μαθητές του 1^{ου} βίντεο στους δύο αρχηγούς; Προσπάθησε να χρησιμοποιήσεις την λέξη «εντάξει» στα λόγια τους [20']

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ – ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ:

1^η επιλογή

Φύλλο Εργασίας 3 (εντάσσεται στην 3η δ.ώ.): Αυτοαξιολόγηση

(Τι έμαθα στις προηγούμενες δραστηριότητες). [20']

1. Έμαθα ότι είναι λογικό οι άνθρωποι να διαφέρουν μεταξύ τους. Μπορώ να αναφέρω σε τι διαφέρουν; (τουλάχιστον τρεις διαφορές)

Διαφέρουν στ...., στ....
....., στ....

και

.....
.....

2. Μιλάμε διαφορετικές γλώσσες. Είμαστε ίσοι;

Υποστηρίζουμε διαφορετικές ομάδες στο ποδόσφαιρο ή στο μπάσκετ. Είμαστε ίσοι;
.....

Σκεφτόμαστε διαφορετικά. Είμαστε ίσοι;

3. Μπορώ να εξηγήσω τι σημαίνει «όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι; (τι είναι η ισότητα);

.....
.....
.....
.....
.....

4. Όταν κάνουμε διακρίσεις,

α. δεν αφήνουμε να υπάρχει ισότητα μεταξύ των ανθρώπων

β. βοηθάμε τους ανθρώπους να είναι ίσοι

γ. προσφέρουμε χαρά στους ανθρώπους

5. Γράψτε δύο παραδείγματα διακρίσεων.

1.....

.....
.....
.....

2.....

.....
.....
.....

2^η επιλογή

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ / Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΜΕ ΜΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

[Οι μαθητές χωρίζονται σε 5μελείς ομάδες και ετοιμάζονται να δραματοποιήσουν ένα σύντομο περιστατικό «διάκρισης» (παιχνίδι ρόλων). Δύο μαθητές κάνουν την διάκριση σε βάρος ενός τρίτου μαθητή, λόγω κάποιας διαφοράς που φέρει. Οι άλλοι δύο αναλαμβάνουν να τον υπερασπιστούν εξηγώντας γιατί αυτή η διάκριση δεν πρέπει να γίνεται. Κάθε ομάδα είναι υποχρεωτικό να χρησιμοποιήσει την φράση «είμαστε ίσοι» και την λέξη «δικαιώματα». Κάθε ομάδα παρουσιάζει το σκετσάκι της στην ολομέλεια.

Η δραστηριότητα αυτή θα απαιτήσει τουλάχιστον μία ολόκληρη δ.ώ. Επομένως, αν υιοθετηθεί, θα αποτελέσει μαζί με την δραστηριότητα 3 ένα διδακτικό δίωρο και το σενάριο θα γίνει συνολικά 4ωρο.]

**ΠΩΣ ΑΞΙΟΛΟΓΕΙΤΕ ΕΣΕΙΣ ΤΩΡΑ Α. ΤΑ ΒΙΝΤΕΟ (την επιλογή τους) Β. Τις
δύο επιλογές αξιολόγησης Γ. Το ΣΕΝΑΡΙΟ συνολικά**

Το ακόλουθο σενάριο υπηρετεί τον Γενικό Σκοπό υπ.αρ.3. Δεν συγκεκριμενοποιεί ωστόσο την αξία ή το δικαίωμα παρά έχει το χαρακτήρα πλαισίου-οδηγού.

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Νο 2
PROJECT ΔΥΟ (2) ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΩΡΩΝ
ΜΕ ΘΕΜΑ ... «ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΞΙΕΣ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ»
ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

ΤΑΞΗ:

ΜΑΘΗΜΑ (ή Πρόγραμμα ή Ζώνη):

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ:

Να είναι σε θέση οι μαθητές

1. να διαπραγματεύονται τα δικαιώματα της Χάρτας. [γνωστική διάσταση]
2. να εξηγούν και να τεκμηριώνουν την αξία τους. [γνωστική διάσταση]
3. να διεκδικούν την υλοποίησή τους. [πρακτική και συναισθηματική διάσταση]

Το σενάριο θα υπηρετήσει τον Γενικό Σκοπό υπ.αρ.3 [εννοείται ότι ο δάσκαλος έχει δουλέψει με τους μαθητές τους σκοπούς 1 και 2 με προηγούμενα μικρά projects, επομένως οι μαθητές γνωρίζουν τι είναι το εν λόγω δικαίωμα και έχουν κατανοήσει την αξία του]

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι μαθητές θα μπορούν να:

1. αιτιολογήσουν γιατί είναι σημαντικό να διεκδικούμε τα δικαιώματά μας αναφέροντας έναν τουλάχιστον λόγο.
2. προτείνουν έναν τουλάχιστον τρόπο διεκδίκησης του δικαιώματος «.....» όταν αυτό παραβιάζεται.
3. αναφέρουν έναν τουλάχιστον φορέα στον οποίο μπορούν να απευθυνθούν για να ζητήσουν προστασία του δικαιώματος «...».
4. προτείνουν έναν τρόπο υποστήριξης ενός συμμαθητή τους ο οποίος / έναν τρόπο αντίδρασης όταν διαπιστώνουν

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Ο δάσκαλος προβάλλει σύντομο (1-5 λεπτά) βίντεο ή απόσπασμα από ταινία, που δείχνει έναν τρόπο διεκδίκησης του συγκεκριμένου δικαιώματος.

Το φύλλο εργασίας περιλαμβάνει ερωτήσεις που θα βοηθούν τα παιδιά να εστιάσουν σε αυτή τη διεκδίκηση.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

Παιχνίδι ρόλων: Υποστήριξη ενός συμμαθητή τους που δέχεται έναν αποκλεισμό ή μια άδικη μεταχείριση από άλλα παιδιά (οι μαθητές πρέπει πρώτα να σκεφτούν την περίπτωση: ποιοι τον αδικούν, πώς, γιατί το κάνουν, ο δάσκαλός θα τους δώσει ιδέες αν χρειαστεί) ή

Ένας μαθητής υποδύεται έναν εκπρόσωπο ενός φορέα προστασίας των δικαιωμάτων. Άλλοι μαθητές του «τηλεφωνούν» ή του στέλνουν e-mail για να καταγγείλουν μια παραβίαση δικαιώματος.

[«Η εκπαιδευτική αυτή τεχνική, το παίξιμο ρόλων, εφαρμόζεται κυρίως όταν επιδιώκεται η ανάλυση προβληματικών ή συγκρουσιακών καταστάσεων, που αφορούν τις ικανότητες, τις στάσεις, την επικοινωνία, τη συμπεριφορά» (Κόκκος, σ. 16)].

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ – ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Πρέπει να βρω έναν τρόπο να «δω» αν επιτεύχθηκαν τα μαθησιακά αποτελέσματα και να τα αποτιμήσω (π.χ. μέσω κατάλληλης ερώτησης ή άλλης δραστηριότητας διαπιστώνω ότι 6 μαθητές μπορούν να αιτιολογήσουν γιατί είναι σημαντικά τα δικαιώματα αναφέροντας έναν λόγο, 1 μαθητής μπορεί να αιτιολογήσει γιατί είναι σημαντικά τα δικαιώματα αναφέροντας δύο λόγους, 3 μαθητές δεν είναι σε θέση να αναφέρουν κανένα λόγο).

Πώς θα κάνω την πιο πάνω αξιολόγηση;

Μέσω

- ερωτήσεων τις οποίες απαντούν προφορικά ή γραπτά
- παρατήρησης
- ασκήσεων επίλυσης προβλημάτων
- υλοποίησης εργασιών
- οποιασδήποτε άλλης μεθόδου αξιολόγησης (π.χ. portfolio αξιολόγησης)

2. Παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων (επιλογή)

Στη συνέχεια παρατίθενται 8 παραδείγματα από προτάσεις φοιτητών/τριών.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 1

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – PROJECT ΤΕΣΣΑΡΩΝ (4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΩΡΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ»

Υπόβαθρο: Τα Άρθρα 2 και 4 της Χάρτας **Θ.Δ. της ΕΕ.**

Άρθρο 2: **Δικαίωμα στη ζωή**

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη ζωή.
2. Κανείς δεν μπορεί να καταδικασθεί στην ποινή του θανάτου ούτε να εκτελεσθεί.

Άρθρο 4: **Απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή
εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης**

Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ούτε σε απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχείριση.

ΤΑΞΗ: Στ' Δημοτικού

ΜΑΘΗΜΑ: Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ

- Να μπορούν να διαπραγματεύονται οι μαθητές τα δικαιώματα της Χάρτας. [γνωστική διάσταση]
- Να είναι σε θέση να εξηγούν και να τεκμηριώνουν την αξία τους. [γνωστική διάσταση]
- Να διεκδικούν την υλοποίησή τους. [πρακτική και συναισθηματική διάσταση]
(Το παρόν σενάριο θα υπηρετήσει τους γενικούς σκοπούς 1 και 2)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Οι μαθητές θα μπορούν να αιτιολογήσουν γιατί δεν πρέπει να υπάρχει η θανατική ποινή αναφέροντας δύο λόγους.
- Οι μαθητές θα μπορούν να διαχωρίσουν τις σωφρονιστικές ποινές από τις μη.
- Οι μαθητές θα μπορούν να δίνουν παραδείγματα προς αποφυγή που σχετίζονται με τα βασανιστήρια και τις εξευτελιστικές ποινές.
- Οι μαθητές θα μπορούν να αναφέρουν έναν διεθνή οργανισμό που προστατεύει τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Βίντεο

Πρώτο βίντεο: Το δικαίωμα στη ζωή
<https://www.youtube.com/watch?v=tLTtxrzAxEU>

Δεύτερο βίντεο: Θανατική ποινή
<https://www.youtube.com/watch?v=QQQohGHdvEY>

Τρίτο βίντεο: Ανθρώπινο δικαίωμα αρ.5: Όχι βασανιστήρια
<https://www.youtube.com/watch?v=K3X94VaiA6U>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 (δύο διδακτικών ωρών)

Δραστηριότητα πρώτη: «Συννεφόμελο»

Ωρα για την αίθουσα Η/Υ...

Στην εφαρμογή WordArt θα φτιάξουμε το συννεφόμελο της λέξης «ζωή». Γράψτε μία λέξη που σας έρχεται στο μυαλό, όταν ακούτε τη λέξη «ζωή». Η λέξη αυτή μπορεί να είναι κάποιο συναίσθημα ή οτιδήποτε άλλο σκεφτείτε που συνδέεται με τη λέξη «ζωή».

Στη συνέχεια, θα σχολιάσουμε τα αποτελέσματα του συννεφόμελου που δημιουργήσατε. (Διάρκεια: 15')

Δραστηριότητα δεύτερη: «Το δικαίωμα στη ζωή»

Ας δούμε δύο βίντεο που αφορούν το δικαίωμα στη ζωή. (Διάρκεια: 5')

Τι καταλάβατε από τα δύο βίντεο; Έχετε κάποιες απορίες ή κάποιες άγνωστες λέξεις;

Ωρα για ερωτήσεις κατανόησης...

Άσκηση Σ/Λ⁹

1. Έχουν όλοι οι άνθρωποι το δικαίωμα στη ζωή.
 2. Όλες οι χώρες έχουν καταργήσει τη θανατική ποινή.
 3. Η ποινή του θανάτου ή η εκτέλεση ήταν αποδεκτή στο παρελθόν.
 4. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι θανατικής ποινής, όπως η ηλεκτρική καρέκλα, ο πυροβολισμός, η κρεμάλα, ο αποκεφαλισμός και η θανατηφόρος ένεση.
 5. Όταν ένας άνθρωπος διαπράξει ένα έγκλημα δεν έχει πια το δικαίωμα στη ζωή.
 6. Το δικαίωμα στη ζωή δεν πρέπει να είναι σεβαστό από όλους.
- (Διάρκεια: 20')

Δραστηριότητα Τρίτη: «Η κατάργηση της θανατικής ποινής»

[Θα εξηγήσουμε στους μαθητές μας πως κανείς δε μπορεί να καταδικαστεί στην ποινή του θανάτου, ούτε να εκτελεστεί, διότι έτσι παραβιάζεται το πιο βασικό δικαίωμα του ανθρώπου για τη ζωή¹⁰. Επίσης, θα τους εξηγήσουμε πως όταν κάποιος διαπράττει ένα έγκλημα θα πρέπει να κατανοήσει το λάθος του και όχι να τιμωρηθεί και ο ίδιος με τον

⁹ Εναλλακτικά στην θέση του Σ/Λ θα μπορούσε να γίνει μια συζήτηση για το ίδιο θέμα.

¹⁰ Αυτό βέβαια προσκρούει στην εξής απορία: Και γιατί σε άλλες χώρες υπάρχει θανατική ποινή; Η απορία, αν προκύψει από τους μαθητές, θα είναι ευπρόσδεκτη, διότι θα προκαλέσει ενδιαφέρουσα σχετική συζήτηση.

ίδιο ή με παρόμοιο τρόπο. Έτσι, οι άνθρωποι που έχουν διαπράξει κάποιο έγκλημα μπορούν να μπουν στη φυλακή, προκειμένου να καταλάβουν πως αυτό που έκαναν δεν είναι σωστό, γιατί δεν πρέπει να αφαιρούμε από κανέναν άνθρωπο το δικό του δικαίωμα στη ζωή και τις δικές του ελευθερίες. Επιπλέον, αν αφαιρέσουμε τη ζωή του κακοποιού δε θα μπορέσει να καταλάβει το λάθος του και να αλλάξει τον τρόπο συμπεριφοράς του. Γι' αυτό, λοιπόν, το λόγο δε θεωρείται η θανατική ποινή μία σωφρονιστική μέθοδος. Αυτή η «εισήγηση» συνοδεύεται με ένα αρχείο power point που έχει ετοιμάσει ο εκπαιδευτικός]

Ας δούμε το power point που αφορά τη θανατική ποινή. (Διάρκεια: 15')

Δραστηριότητα τέταρτη: «Παραγωγή προφορικού λόγου και Κουίζ»

[Το power point θα γίνει αφορμή για παραγωγή προφορικού λόγου]

Γιατί το δικαίωμα της ζωής είναι αντίθετο με τη θανατική ποινή; Έχετε δει κάποια σχετική ταινία με την οικογένειά σας ή έχετε ακούσει οι ίδιοι κάποιο περιστατικό;

Ωρα για quizizz..

<https://quizizz.com/join/quiz/60842a0ad7ee21001c88d506/start?studentShare=true>

(Διάρκεια: 20')

Δραστηριότητα Πέμπτη: «Απαγόρευση βασανιστηρίων και εξευτελιστικών ποινών»

Τώρα ας δούμε το τρίτο βίντεο που αφορά την απαγόρευση βασανιστηρίων και εξευτελιστικών ποινών.

Τι καταλάβατε από το βίντεο; Έχετε ακούσει ή δει κάτι παρόμοιο με το βίντεο;

(Διάρκεια: 15')

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 (δύο διδακτικές ώρες)

Δραστηριότητα έκτη:

Ωρα για αναζήτηση...

Στην αίθουσα υπολογιστών θα αναζητήσετε Διεθνείς οργανισμούς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θα τους παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης.

(Διάρκεια: 25')

Δραστηριότητα αξιολόγησης

Χωριστείτε σε ομάδες 4 ατόμων. Η κάθε ομάδα θα φτιάξει μία αφίσα που θα αφορά το δικαίωμα στη ζωή ή την απαγόρευση των βασανιστηρίων και των εξευτελιστικών ποινών. Θα επιλέξετε μόνοι σας το θέμα της αφίσας σας! Όμως, πρέπει να γίνουν αφίσες και για τα δύο δικαιώματα του ανθρώπου, προκειμένου να κολληθούν στους τοίχους του σχολείου και να μάθουν και οι συμμαθητές σας για τα δικαιώματά αυτά.

Η κάθε αφίσα, ανάλογα με το θέμα, θα περιέχει μικρά σλόγκαν ή για το δικαίωμα στη ζωή και τους λόγους κατάργησης της θανατικής ποινής ή για την απαγόρευση των βασανιστηρίων, αναφέροντας, φυσικά, παραδείγματα προς αποφυγή, για να μη βρεθεί κανείς συμμαθητής σας σε παρόμοια θέση. Μη ξεχάσετε να γράψετε και έναν Διεθνή οργανισμό προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που βρήκατε. Φυσικά, μπορείτε να στολίσετε την αφίσα σας με ζωγραφιές ή και έτοιμες φωτογραφίες που θα βρείτε στο ίντερνετ.

[ακολουθεί παρουσίαση των αφισών από τις ομάδες]

(Διάρκεια: 55')

Δημιουργός σεναρίου: Βαρσάμη Μαρία, 2020-21

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – PROJECT ΤΡΙΩΝ (3) ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΩΡΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ-ΑΣΥΛΟ»

Υπόβαθρο:

Η Χάρτα Θ.Δ. της ΕΕ για το Δικαίωμα ασύλου

Άρθρο 18: *Το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της σύμβασης της Γενεύης της 28^{ης} Ιουλίου 1951 και του πρωτοκόλλου της 31^{ης} Ιανουαρίου 1967 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων και σύμφωνα με τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας*

ΤΑΞΗ: Ε΄

ΜΑΘΗΜΑ: Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ:

Οι μαθητές :

- Να μπορούν να διαπραγματεύονται τα δικαιώματα της Χάρτας. [γνωστική διάσταση]
- Να είναι σε θέση να εξηγούν και να τεκμηριώνουν την αξία τους. [γνωστική διάσταση]
- Να διεκδικούν την υλοποίησή τους. [πρακτική και συναισθηματική διάσταση]

(Το σενάριο υπηρετεί τον 1^ο Γενικό Σκοπό)

ΑΦΟΡΜΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ:

❖ 1^η αφόρμηση

«Καμέλα & Ράντιχαμ. Μάθε κι εσύ τι σημαίνει πρόσφυγας»

<http://photodentro.edu.gr/ugc/r/8525/844?locale=el>

❖ 2^η αφόρμηση

«Οι αιτούντες άσυλο»

<https://www.youtube.com/watch?v=vPOsP4NvzQk>

❖ 3^η αφόρμηση

Στατιστικά δεδομένα για την προσφυγική κρίση παγκοσμίως από την Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε.

Πηγή: [https://www.unhcr.org/gr/wp-](https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2019/07/Greek_FiguresAtAGlance_Infographic12JUI2019-V3.jpg)

[content/uploads/sites/10/2019/07/Greek_FiguresAtAGlance_Infographic12JUI2019-V3.jpg](https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2019/07/Greek_FiguresAtAGlance_Infographic12JUI2019-V3.jpg)

70,8 εκατομμύρια αναγκαστικά εκτοπισμένοι άνθρωποι παγκοσμίως

Εσωτερικά Εκτοπισμένοι
41,3εκ.

Πρόσφυγες
25,9εκ.
20,4εκ. υπό την εντολή της Ύπατης Αρμοστείας
5,5εκ. Παλαιστίνιοι πρόσφυγες υπό την εντολή της UNRWA

Αιτούντες άσυλο
3,5εκ.

Πού φιλοξενούνται οι εκτοπισμένοι άνθρωποι ανά τον κόσμο

Το 80% των προσφύγων ζουν σε χώρες που γειτνιάζουν με τις χώρες καταγωγής τους

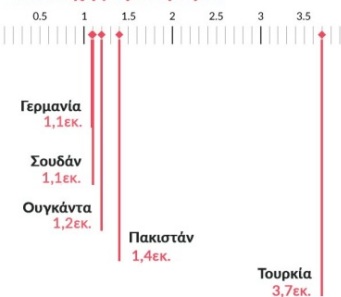
57% των προσφύγων υπό την εντολή της Υ.Α. προέρχονται από τρεις χώρες

341.800 νέοι αιτούντες άσυλο

Ο μεγαλύτερος αριθμός νέων αιτημάτων άσυλου το 2018 ήταν από πολίτες της Βενεζουέλας

Μεγαλύτερες χώρες υποδοχής προσφύγων

Η Υ.Α. έχει στοιχεία για

3,9εκ. Ανιθαγενείς

αλλά εκτιμάται ότι οι ανιθαγενείς είναι εκατομμύρια παραπάνω

92.400 Πρόσφυγες που έχουν επανεγκατασταθεί

Εργαζόμαστε σε 134 χώρες (στοιχεία: Μάιος 2019)

37.000 Άνθρωποι

καθημερινά, αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις εστίες τους εξαιτίας των συγκρούσεων και των διώξεων

16.803 μέλη προσωπικού

Η Υ.Α. απασχολεί 16.803 άτομα (στοιχεία: Μάιος 2019)

134 Χώρες

Εργαζόμαστε σε 134 χώρες (στοιχεία: Μάιος 2019)

Χρηματοδοτούμαστε σχεδόν εξ' ολοκλήρου από εθελοντικές συνεισφορές, με το 86% να προέρχεται από κυβερνήσεις και την Ευρωπαϊκή Ένωση και 10% από ιδιώτες δωρητές

Πηγή: UNHCR/ 19 Ιουνίου 2019

❖ 4^η αφόρμηση

Μελέτη περίπτωσης: Γυναίκες πρόσφυγες διεκδικούν το δικαίωμα στο όνειρο μέσα από τις σπουδές τους. Η περίπτωση της Maureen και της Sonya.

https://www.unhcr.org/gr/13763-dikaiwma_sto_oneiro.html

❖ 5^η αφόρμηση

Αιτήσεις άσυλου αφίξεις στην Ελλάδα και Τοποθεσίες καταγραφής ανά έτος

Πηγή: <https://docplayer.gr/138470437-Eyropaiko-diktyo-metanasteysis-etisia-ekthesi-2017-gia-ti-metanasteysi-kai-to-asylo-stin-ellada-ethniki-ekthesi-meros-2.html>

Αιτήσεις Ασύλου - Τοποθεσία Καταγραφής							
	2013	2014	2015	2016	Δεκέμβριος 2017	2017	Σύνολο
ΑΤΤΙΚΗ	4398	6357	7830	14141	572	8839	41565
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	0	412	1191	11411	388	7626	20640
ΛΕΣΒΟΣ	30	209	692	5093	1196	11952	17976
ΧΙΟΣ	0	0	0	3395	328	6513	9908
ΘΡΑΚΗ	166	900	829	4459	88	2040	8394
ΣΑΜΟΣ	0	0	0	2433	475	5116	7549
ΠΕΙΡΑΙΑΣ	0	0	0	2473	66	3977	6450
ΑΛΙΜΟΣ	0	0	0	3141	107	3258	6399
ΑΜΥΓΔΑΛΕΖΑ	98	606	588	451	136	1543	3286
ΡΟΔΟΣ	0	454	803	931	43	699	2887
ΚΩΣ	0	0	0	686	142	1698	2384
ΦΥΛΑΚΙΟ	122	399	412	448	101	955	2336
ΛΕΡΟΣ	0	0	0	871	53	1389	2260
ΠΑΤΡΑ	0	54	265	414	54	987	1720
ΞΑΝΘΗ	0	40	578	386	53	689	1693
ΚΟΡΙΝΘΟΣ	0	0	0	324	131	1065	1389
ΗΡΑΚΛΕΙΟ	0	0	0	4	38	315	319
Σύνολο	4814	9431	13188	51061	3971	58661	137155

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Με την ολοκλήρωση του συγκεκριμένου project οι μαθητές θα μπορούν :

- ✓ Να απαντούν στο ερώτημα τι αναγκάζει έναν άνθρωπο να φύγει βιαστικά και με κίνδυνο της ζωής του από τη χώρα του και να γίνει πρόσφυγας.
- ✓ Να προσδιορίσουν τα χαρακτηριστικά του προσφυγικού πληθυσμού και το προφίλ του.
- ✓ Να δίνουν τον ορισμό της φράσης «δικαίωμα ασύλου»
- ✓ Να εξηγούν ποιος είναι ο ρόλος της Ύπατης αρμοστείας απέναντι στους πρόσφυγες;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 (Για την πρώτη δ.ώρ.)

[Κατά την 1^η διδακτική ώρα, αφού εξηγήσουμε στα παιδιά τι είναι η Χάρτα Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, κάνουμε ανάγνωση του άρθρου 18 για το **δικαίωμα ασύλου** και περνάμε στις παρακάτω δραστηριότητες]

Δραστηριότητα 1 «Καμέλα & Ράντιχαμ»

Αφού δούμε το προβαλλόμενο βίντεο (1^η αφόρμηση) θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στις ερωτήσεις:

1. Πώς αντιλαμβάνεστε τον όρο «πρόσφυγας»; Δώστε ένα δικό σας σύντομο ορισμό.

Πρόσφυγας είναι

.....

.....

.....

.....

.....

2. Υπάρχουν φαινόμενα προσφυγιάς τα τελευταία χρόνια διεθνώς; Τι γνωρίζετε για την κατάσταση στη χώρα μας; (Απαντάμε προφορικά)

3. Τι συναισθήματα σάς προκαλεί η ιστορία της Καμέλα και του Ράντιχαμ; Κυκλώστε όσα νιώθετε.

Λύπη	Απόγνωση	Οργή
	Στενοχώρια	Ελπίδα
	Απελπισία	
Φόβος	Θυμός	Πόνος
	Ντροπή	

Νιώθετε κάτι άλλο εκτός από αυτά που κυκλώσατε;

Συμπληρώστε:

.....
.....

Για ποιο λόγο έφυγαν από την πατρίδα τους η Καμέλα και ο Ράντιχαμ;

Συμπληρώστε:

.....
.....

Δραστηριότητα 2 «Το άσυλο»

Ελάτε να παρακολουθήσουμε το βίντεο «Οι αιτούντες άσυλο» (2^η αφόρμηση) και να προσπαθήσουμε να απαντήσουμε σύντομα στις παρακάτω ερωτήσεις¹¹:

1. Ποιοι έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν άσυλο;

.....
.....
.....
.....
.....

2. Ποια είναι η διαδικασία για να ζητήσει κάποιος άσυλο; Περιγράψτε με σύντομια.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

¹¹ Εναλλακτικά, στην θέση των ερωτήσεων ανοιχτού τύπου που οι μαθητές απαντούν γραπτώς, θα μπορούσε να γίνει μια συζήτηση για το ίδιο θέμα.

3. Ποια μπορεί να είναι η τελική έκβαση για μια αίτηση ασύλου;

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Δραστηριότητα 3 «Η προσφυγική κρίση»

Ελάτε να μελετήσουμε τα στατιστικά στοιχεία (3^η αφόρμηση) και να εργαστούμε:

1. Ποιες πληροφορίες δίνει η εικόνα σχετικά με την προσφυγική κρίση;

1.....
.....2.....
.....3.....
.....4.....
.....5.....
.....6.....
.....7.....
.....8.....
.....9.....
.....10.....
.....
.....

2. Συζητάμε για τους όρους: ανιθαγενείς, εσωτερικά εκτοπισμένοι, Ύπατη Αρμοστεία, UNRWA. Αναζητήστε πληροφορίες στο διαδίκτυο για τους δύο τελευταίους. [δίνουμε στους μαθητές την σχετική καθοδήγηση, π.χ. σε ποιους ιστότοπους να τις αναζητήσουν]

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 (Για την 2^η δ.ώρ.)

[Κατά τη 2^η διδακτική ώρα συνδεόμαστε με το περιεχόμενο της προηγούμενης (θυμίζουμε τις έννοιες «πρόσφυγας - άσυλο»), ακούμε τις πληροφορίες που κάποιοι μαθητές βρήκαν για την Ύπατη Αρμοστεία και τον UNRWA και περνάμε στις παρακάτω δραστηριότητες].

Δραστηριότητα 1

Διαβάζουμε προσεκτικά τη μελέτη περίπτωσης (4^η αφόρμηση) και απαντάμε σύντομα:

1. Πώς σχολιάζετε τις φιλοδοξίες της Maureen;

.....
.....
.....
.....

2. Ποιες δυσκολίες αντιμετώπισε η Maureen;

.....
.....
.....
.....

3. Περιγράψτε την πορεία της Sonya.

.....
.....
.....
.....

4. Πώς φαντάζεστε το μέλλον των δύο κοριτσιών;

.....
.....
.....
.....

5. Πώς θα μπορούσε η Ελλάδα, ως χώρα υποδοχής, να τις βοηθήσει;

.....
.....
.....

6. Γράψτε ένα σύντομο γράμμα σε ένα από τα κορίτσια. Τι θα του λέγατε;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Δραστηριότητα 2

Χωριστείτε σε ομάδες 3 – 4 ατόμων και εργαστείτε δημιουργικά με θέμα την προσφυγιά. Μπορείτε να συνθέσετε ένα κολάζ με φωτογραφίες που θα βρείτε στο διαδίκτυο, να ζωγραφίσετε, να γράψετε ένα ποίημα για τους πρόσφυγες ή να κάνετε οτιδήποτε άλλο σας αρέσει με θέμα την προσφυγιά. Στο επόμενο μάθημα θα παρουσιάσετε τις δημιουργίες σας στην ολομέλεια.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3 (Για την 3^η δ.ώρα)

[Κατά την 3^η διδακτική ώρα συνδεόμαστε με το περιεχόμενο της προηγούμενης (θυμίζουμε ότι οι πρόσφυγες που φτάνουν στη χώρα μας αντιμετωπίζουν πολλές δυσκολίες, όμως συνεχίζουν να ονειρεύονται και η χώρα μας μπορεί να τους βοηθήσει να πραγματοποιήσουν τα όνειρά τους) παρουσιάζονται οι ομαδικές εργασίες και περνάμε στις παρακάτω δραστηριότητες.]

Δραστηριότητα 1

- ❖ Αφού μελετήσουμε τον πίνακα (5^η αφόρμηση) που δείχνει τις αιτήσεις για άσυλο που υποβλήθηκαν στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια, θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε σύντομα στις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Σχολιάστε κάθετα και οριζόντια τα αριθμητικά δεδομένα του πίνακα. Ποια είναι τα συμπεράσματά σας;

Σχολιάζω κάθετα τα δεδομένα του πίνακα:

.....
.....
.....

.....Σχολιάζω οριζόντια τα δεδομένα του πίνακα:

.....
.....
.....

.....Καταγράφω τα συμπεράσματά μου:

.....
.....
.....
.....

2. Μετά την ερμηνεία του πίνακα, τι σας έκανε περισσότερη εντύπωση; Απαντήστε σύντομα.

.....
.....
.....
.....

3. Ποιες λύσεις θα προτείνατε για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης;

1.....
.....2.....
.....3.....
.....4.....
.....5.....
.....

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ-ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

[Στην 3^η διδακτική ώρα θα γίνει και η **αξιολόγηση** προκειμένου να ελέγξουμε αν επιτεύχθηκαν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Η αξιολόγηση θα γίνει με ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης για κάθε μαθητή.]

Αυτοαξιολόγηση

Ας ελέγξουμε τι μάθαμε μέσα από τη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα απαντώντας με συντομία τις παρακάτω ερωτήσεις¹².

1. Τι αναγκάζει έναν άνθρωπο να μεταναστεύσει από τη χώρα του και να γίνει πρόσφυγας; (αναφέρετε δύο λόγους)

.....
.....
.....
.....

2. Ποια τα χαρακτηριστικά των προσφύγων (πού εγκαθίστανται, ποιες οι προσδοκίες τους, ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν);

.....
.....
.....
.....

3. Τι εννοούμε με τον όρο δικαίωμα ασύλου;

.....
.....
.....
.....

¹² Η πράξη θα δείξει αν οι μαθητές θα απαντήσουν αυτές τις ερωτήσεις. Εναλλακτικά θα μπορούσε να τους δοθεί ένα σταυρόλεξο ή ένα κείμενο με κενά ή άλλους είδους άσκηση σε ηλεκτρονική μορφή.

4. Ποιος είναι ο ρόλος της Ύπατης αρμοστείας απέναντι στους πρόσφυγες;

.....
.....
.....
.....

Δημιουργός σεναρίου: Καρακούνα Στέλλα-Μαρίνα, 2019-20

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 3

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – PROJECT ΤΕΣΣΑΡΩΝ (4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΩΡΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΙΣΟΤΗΤΑ»

Περίληψη

Η εργασία αφορά στη διαμόρφωση ενός μικρού σεναρίου διδασκαλίας (project) για τους μαθητές του Δημοτικού σχολείου. Η χρονική του διάρκεια είναι 2 ώρες και 30 λεπτά και απευθύνεται σε μαθητές της Δ΄ Δημοτικού. Σκοπός είναι να γνωρίσουν ένα από τα δικαιώματα της Χάρτας, την ισότητα. Το εν λόγω σενάριο διδασκαλίας αποτελεί προέκταση του Αναλυτικού Προγράμματος και επιδιώκει να εμπλέξει τους μαθητές στη μελέτη του συγκεκριμένου θέματος. Πιο συγκεκριμένα, ακολουθεί την διδασκαλία της ενότητας της Γλώσσας Δ΄ Δημοτικού, Βιβλίο μαθητή, Ενότητα 13 «Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίδιοι».

Γενικός σκοπός

Το σενάριο θα υπηρετήσει τον Γενικό Σκοπό «Να μπορούν να διαπραγματεύονται οι μαθητές τα δικαιώματα της Χάρτας» (γνωστική διάσταση) και συγκεκριμένα το δικαίωμα στην ισότητα.

Αφόρμηση δραστηριοτήτων

Άμεση σύνδεση και προέκταση του θέματος που καλύπτει η ενότητα 13 της Γλώσσας Δ΄ Δημοτικού, Βιβλίο μαθητή, «Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίδιοι».

Φύλλο εργασίας 1 - δραστηριότητα 1

Βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=IaW8e9uNDsM>

Φύλλο εργασίας 1 - δραστηριότητα 2

Βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=2KtE2Ts80m4>

Φύλλο εργασίας 1 - δραστηριότητα 3

Εικόνα: Φύλλο εργασίας 2 - δραστηριότητα 1

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

1. Οι μαθητές θα μπορούν να εξηγούν τη σημασία αποδοχής του διαφορετικού στο περιβάλλον τους.
2. Οι μαθητές θα μπορούν να ονοματίζουν χαρακτηριστικά που κάνουν τους ανθρώπους διαφορετικούς αλλά ταυτόχρονα μοναδικούς.
3. Οι μαθητές θα μπορούν να διαχωρίζουν την διαφορετικότητα από την ισότητα, υποστηρίζοντας πως η διαφορετικότητα των ανθρώπων δεν επηρεάζει την ισότητα.

Το μαθησιακό αποτέλεσμα 1 επιδιώκεται από τη δραστηριότητα 2 του 1^{ου} φύλλου εργασίας.

Το μαθησιακό αποτέλεσμα 2 επιδιώκεται από τη δραστηριότητα 3 του 1^{ου} φύλλου εργασίας.

Το μαθησιακό αποτέλεσμα 3 επιδιώκεται από τη δραστηριότητα 4 του 1^{ου} φύλλου εργασίας και τη δραστηριότητα 1 του 2^{ου} φύλλου εργασίας.

Φύλλο εργασίας 1 (Χρονική διάρκεια: 1 διδακτικό δίωρο)

[Μοιράζουμε στους μαθητές ένα φύλλο εργασίας και ο καθένας εργάζεται ατομικά. Επιδιώκεται αρχικά μια σύνδεση με την ενότητα που ήδη έχουν διδαχθεί]

Δραστηριότητα 1: «Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίδιοι».

Η ενότητα 13 που διδαχθήκαμε είχε τίτλο «Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίδιοι».

Τι σημαίνει ότι κάποιος είναι διαφορετικός;

.....
.....
.....
.....

Σε τι μπορεί να διαφέρουν οι άνθρωποι;

.....
.....
.....
.....

[Σε πρώτη φάση οι μαθητές καλούνται να εκφράσουν πώς αντιλαμβάνονται οι ίδιοι τη διαφορετικότητα και σε ποια χαρακτηριστικά των ανθρώπων αναφέρεται. Στόχος είναι να διατυπώσουν τη γνώμη τους, η οποία με την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων ίσως εμπλουτιστεί ή αλλάξει. Οι μαθητές απαντούν ατομικά και γραπτώς στα ερωτήματα]

Δραστηριότητα 2: «Τα γυαλιά της διαφορετικότητας»

Παρακολουθούμε το βίντεο μικρού μήκους και συμπληρώνουμε τα παρακάτω ερωτήματα.

<https://www.youtube.com/watch?v=IaW8e9uNDsM>

Τι συμβαίνει στην αρχή του βίντεο;	
Γιατί ο Γιάννης αγνοεί τους ανθρώπους γύρω του;	
Γιατί ο Γιάννης επισκέπτεται τον οφθαλμίατρο;	
Ποια ήταν η συμβουλή του γιατρού;	
Τι συμβαίνει όταν ο Γιάννης φορά τα γυαλιά της διαφορετικότητας;	

Ποιο πιστεύεις είναι το μήνυμα από την ιστορία που παρακολούθησες;

.....
.....
.....
.....

Δραστηριότητα 3: «Όλοι ίδιοι»

Παρακολουθούμε το βίντεο και απαντάμε στις παρακάτω ερωτήσεις.

<https://www.youtube.com/watch?v=2KtE2Ts80m4>

- ο Τι κάνουν όλοι οι ήρωες του βίντεο;
- ο Τι πιστεύεις θα συνέβαινε στον κόσμο μας αν όλοι οι άνθρωποι ήταν ίδιοι;

[Οι μαθητές απαντούν προφορικά. Ο εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα τις λέξεις-κλειδιά από τις απόψεις των μαθητών στον πίνακα προκειμένου να συνοψίσει όσα ακούστηκαν και διατυπώνει ένα συμπέρασμα βάσει των δραστηριοτήτων που προηγήθηκαν. Υπογραμμίζει, επίσης, ότι η διαφορετικότητα είναι επιθυμητή γιατί εξαιρεί τη σημασία της μοναδικότητας κάθε ανθρώπου]

Δραστηριότητα 4: «Σε τι διαφέρουμε;»

Παρατηρήστε την εικόνα και περιγράψτε την. Σε τι διαφέρουν τα παιδιά που εικονίζονται;

[Οι μαθητές αναμένεται να εκφράσουν τις διαφορές που εντοπίζουν και αφορούν εξωτερικά χαρακτηριστικά.

Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός υπογραμμίζει την ομοιότητα των διαφόρων απαντήσεων που θα έχουν ακουστεί. Συγκεκριμένα, η διαφορετικότητα αφορά σε χαρακτηριστικά του εξωτερικού κόσμου των ανθρώπων, ενώ η αξία του ανθρώπου είναι ο εσωτερικός κόσμος όπου όλοι είμαστε ίσοι!

Τέλος, ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να δώσουν έναν τίτλο στην εικόνα με λέξεις-κλειδιά «διαφορετικοί» και «ίσοι»]

Φύλλο εργασίας 2 (Χρονική διάρκεια: 60')

Δραστηριότητα 1: «Διαφορετικότητα και ισότητα: Φίλοι ή ξένοι;»

[Παιχνίδι ρόλων. Οι μαθητές χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες των πέντε ατόμων (προσαρμόζεται στον αριθμό των μαθητών του τμήματος). Η σύνθεση των ομάδων είναι μικτή.

Οι δύο ομάδες είναι εκείνοι που υποστηρίζουν ότι η ισότητα εξαρτάται από την διαφορετικότητα και οι άλλες δύο είναι εκείνοι που υποστηρίζουν ότι η ισότητα δεν επηρεάζεται από τη διαφορετικότητα.

Δίνεται χρόνος περίπου 15 λεπτά ώστε τα μέλη κάθε ομάδας να προτείνουν και να καταγράψουν τα επιχειρήματα / τις ιδέες τους και παραδείγματα από την εντός ή εκτός σχολείου ζωή τους. Με την ολοκλήρωσή τους, καθένας παίρνει το λόγο και αναφέρει μια

σκέψη που έχει καταγραφεί. Η διαδικασία συνεχίζεται εναλλάξ για τους υποστηρικτές των δυο όψεων του θέματος. Στο τέλος, τα επιχειρήματα της μιας ομάδας αποδομούν τα επιχειρήματα της άλλης και όλοι μαζί (με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η διαφορετικότητα δεν επηρεάζει την ισότητα. Η δραστηριότητα αυτή καλλιεργεί την επικοινωνία και τη συνεργασία των μαθητών]

Αξιολόγηση – Έλεγχος επίτευξης των αποτελεσμάτων (Χρονική διάρκεια: 25 λεπτά)

[Προκειμένου ο εκπαιδευτικός να διαπιστώσει αν οι στόχοι που είχε θέσει για το σενάριο επετεύχθησαν, καλεί τους μαθητές να συμπληρώσουν ένα σύντομο φύλλο εργασίας.]

Φύλλο εργασίας 3

1. Καταγράψω χαρακτηριστικά των ανθρώπων που τους κάνουν να διαφέρουν από άλλους.

.....
.....
.....
.....

2. Πιστεύεις ότι ο κόσμος μας έχει ενδιαφέρον που οι άνθρωποι είναι διαφορετικοί; Γιατί;

.....
.....
.....

3. Βάζω (✓) σε όσα πιστεύω ότι ισχύουν.

- Ένας άνθρωπος που έχει κινητικό πρόβλημα δεν είναι ίσος με κάποιον που μπορεί να περπατά.
- Ένας τυφλός άνθρωπος έχει ίσα δικαιώματα με κάποιον που έχει την όραση του.
- Ο Χρήστος από την Ελλάδα έχει ίσα δικαιώματα με τον Καμπέλ από την Κίνα.
- Όλοι οι άνθρωποι είναι διαφορετικοί.

Με την ολοκλήρωση του σεναρίου, ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να μοιραστούν μαζί του ποιες δραστηριότητες τους άρεσαν περισσότερο, ποιες λιγότερο και ποιες χρήσιμες, ώστε να έχει μια ανατροφοδότηση.

Δημιουργός σεναρίου: Καραντζά Ιωάννα, 2019-20

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 4

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – PROJECT ΤΡΙΩΝ (3) ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΩΡΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ»

ΤΑΞΗ: Ε΄

ΜΑΘΗΜΑ: Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ:

1. Να μπορούν να διαπραγματεύονται οι μαθητές τα δικαιώματα της Χάρτας. [γνωστική διάσταση]
 2. Να είναι σε θέση να εξηγούν και να τεκμηριώνουν την αξία τους. [γνωστική διάσταση]
 3. Να διεκδικούν την υλοποίησή τους [πρακτική και συναισθηματική διάσταση]
- Το σενάριο θα υπηρετήσει τον Γενικό Σκοπό υπ.αρ.2 αλλά θα εμπλέξει και τον υπ.αρ.3.

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

1. Οι μαθητές θα μπορούν να αναγνωρίζουν τα συναισθήματα και να εντοπίζουν τις δυσκολίες των ατόμων με αναπηρία, κάνοντας αναφορά σε αυτές.
2. Οι μαθητές θα μπορούν να αιτιολογήσουν γιατί είναι σημαντική η ένταξη των ατόμων με αναπηρία, αναφέροντας έναν τουλάχιστον λόγο.
3. Οι μαθητές θα μπορούν να αναφέρουν έναν τουλάχιστον φορέα, ο οποίος μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση και στην επίλυση αυτού του προβλήματος.
4. Οι μαθητές θα κάνουν προτάσεις δράσεων για την απρόσκοπτη ένταξη των ατόμων με αναπηρία, που θα μπορούν να υλοποιηθούν στην πόλη τους.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 «Γνωρίζω τα ΑμεΑ»

(διάρκεια 45΄, επίτευξη Μ.Α: 1)

Δραστηριότητα 1^η (διάρκεια 20΄)

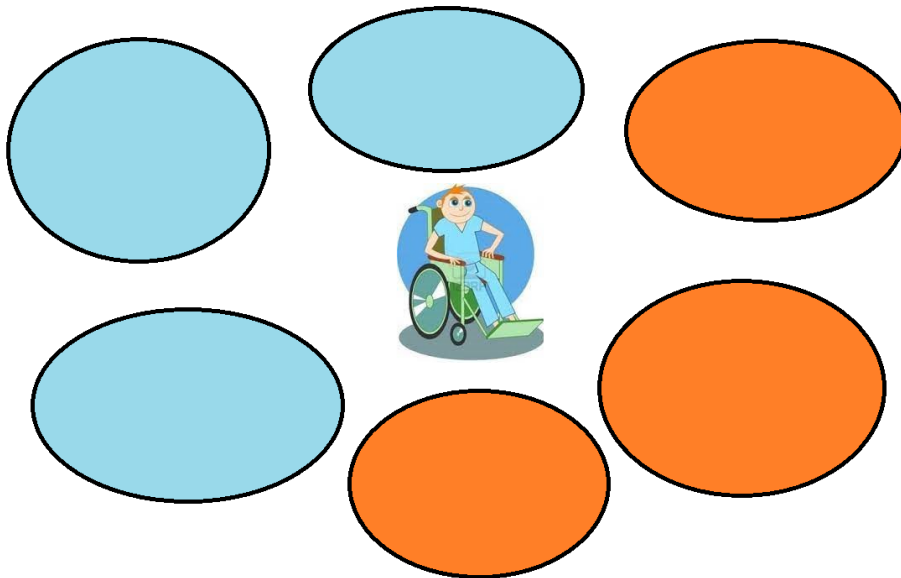
Καλημέρα παιδιά! Σήμερα θα παρακολουθήσουμε ένα βίντεο, το οποίο είναι εμπνευσμένο από αληθινή ιστορία:

<https://www.youtube.com/watch?v=KsjVUJMWzks>

Αποτυπώστε την ιστορία που θα δείτε στο βίντεο, δίνοντας την δική σας ερμηνεία.
Ποιο είναι το βασικό μήνυμα του βίντεο;

.....
.....
.....
.....
.....

Στη συνέχεια, συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα, διακρίνοντας πότε νιώθει ο ήρωας της ταινίας χαρούμενος (στους πορτοκαλί κύκλους) και πότε στεναχωρημένος (στους μπλε κύκλους).

Δραστηριότητα 2^η (διάρκεια 10')

Τι επιθυμεί ένα παιδί με ειδικές ανάγκες από:

- Εσένα:
- Τους γονείς του:
- Το δάσκαλό του:
- Την πολιτεία:

Δραστηριότητα 3^η (διάρκεια 30')

[Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες. Η κάθε ομάδα αναλαμβάνει διαφορετικό ρόλο, ανάμεσα σε άτομα με ειδικές ανάγκες (παιδί κωφό, παιδί τυφλό, παιδί με προβλήματα ομιλίας και παιδί με κινητικά προβλήματα) και δημιουργούν την αφίσα τους.]

Αρχικά, ζωγραφίστε όλοι μαζί πώς φαντάζεστε το παιδί – ρόλο που σας δόθηκε. Στη συνέχεια, προσπαθήστε να μπειτε στη θέση του παιδιού – ρόλου και γύρω από την ζωγραφιά σας, αποτυπώστε τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις δυσκολίες τις οποίες αντιμετωπίζει αυτό το παιδί.

[Στη συνέχεια, οι μαθητές καλούνται να παρουσιάσουν τις αφίσες που δημιούργησαν επιγραμματικά και τις τοποθετούν στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης.]

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 – «Αναλαμβάνω δράση...»
(διάρκεια 45', επίτευξη Μ.Α: 2,3,4)

Δραστηριότητα 1η (διάρκεια 20')

1α) [Οι μαθητές παρατηρούν τις παρακάτω εικόνες και αναγνωρίζουν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν στην καθημερινή τους δραστηριότητα τα άτομα με αναπηρία. Αιτιολογούν και έπειτα αναζητούν την επίλυση των δυσκολιών αυτών. Οι απαντήσεις θα δοθούν από τους μαθητές με την βοήθεια του δασκάλου μέσω ερωτημάτων που θα τους θέτει (π.χ. «τι παρατηρείτε;», «ποιο εμπόδιο εντοπίζετε;», «πώς μπορεί να επιλυθεί», «μπορούμε εμείς ως πολίτες μιας πόλης να προτείνουμε λύση και σε ποιον;») και θα ακολουθήσει συζήτηση σχετικά με τις προσωπικές εμπειρίες τους στην πόλη τους. Ζητείται επίσης, από τους μαθητές, κατά την διάρκεια της απογευματινής τους βόλτας να φωτογραφίσουν τέτοιου είδους περιστατικά, αν τα εντοπίσουν. (Η δραστηριότητα της συλλογής φωτογραφικού υλικού είναι εκτός των 3 διδακτικών ωρών).]

Παρατηρήστε τις παρακάτω εικόνες και εντοπίστε τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν στην καθημερινή τους δραστηριότητα τα άτομα με αναπηρία. Μπορούμε εμείς ως πολίτες μιας πόλης να προτείνουμε λύσεις; Ποιες; Σε ποιον πρέπει να απευθυνθούμε;

.....

.....

.....

.....

.....

[Για να βοηθήσουμε τους μαθητές παραθέτουμε και τις ακόλουθες εικόνες:]

Οδοιπορικό στις... παγίδες και στα εμπόδια

■ **Αγίου Μελετίου και Αριστοτέλους.** Μία λακούβα μπροστά από τη ράμπα και ένα παρκαρισμένο αυτοκίνητο δυσκολεύουν τον κ. Νίκο Αστέρη να ανέβει στο πεζοδρόμιο

■ **Αγίου Μελετίου και Καλύμνου.** Ένα από τα δεκάδες σημεία, όπου δεν υπάρχουν ράμπες για να ανέβει το αναπηρικό καροτσάκι στο πεζοδρόμιο

■ **Στον δρόμο.** Η έλλειψη ραμπών και οι κακοφτιαγμένες ράμπες αναγκάζουν τον κ. Αστέρη να κινείται στον δρόμο δίπλα στα αυτοκίνητα...

■ **Πεζόδρομος Σόροβιτς.** Φορτηγό έχει μπλοκάρει την είσοδο της ράμπας που έτσι κι αλλιώς είναι κακοφτιαγμένη και δυσκολεύει το ανέβασμα στον πεζόδρομο

■ **Αγαθουπόλεως και Πατησίων.** Ράμπα που θυμίζει... σκαλί με αποτέλεσμα οι ρόδες να βρίσκουν στο πεζοδρόμιο, και ο κ. Αστέρης κινδυνεύει να πέσει

■ **Οι κίνδυνοι.** Οι μετακινήσεις του κ. Αστέρη – που κυκλοφορεί μόνος του ύστερα από 14 χρόνια – γίνεται ανάμεσα από παρκαρισμένα Ι.Χ., έργα και κινούμενα οχήματα

1β) Αναζητήστε και καταγράψτε αν υπάρχουν και πού αντίστοιχες δυσκολίες κίνησης στο χώρο του σχολείου σας.

.....

.....

.....

.....

.....

Δραστηριότητα 2η (διάρκεια 45') – Δραστηριότητα Αξιολόγησης

[Μέσω του Google Earth τοποθετούν τις φωτογραφίες που βρήκαν στα αντίστοιχα μέρη του χάρτη. Δημιουργούν σχετικό βίντεο (προϋπάρχουσα γνώση). Επίσης, αυτή η τελευταία δραστηριότητα αποτελεί παράλληλα και την δραστηριότητα αξιολόγησης, αφού οι μαθητές καλούνται να ανακαλέσουν στην μνήμη τους όλα όσα συζητήθηκαν. Στην επιστολή που θα αποστείλουν στον δήμαρχο θα αποτυπώνονται τα συναισθήματα αυτών των ανθρώπων με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και τις προτάσεις που θα κάνουν οι μαθητές για την επίλυσή τους]

Τοποθετήστε τις φωτογραφίες που έχετε βρει στα αντίστοιχα μέρη του χάρτη και δημιουργήστε σχετικό βίντεο. Έπειτα, γράψτε μια επιστολή προς τον αρμόδιο φορέα, δηλαδή τον δήμαρχο της πόλης σας, καταγράφοντας τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία στην καθημερινότητά τους, όπως αυτά που

μελετήθηκαν παραπάνω. Αιτιολογήστε τους λόγους για τους οποίους είναι αναγκαία η παρέμβαση του δήμου και προτείνετε λύσεις που θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής αυτών των ανθρώπων.

Δημιουργός σεναρίου: Μιχοπούλου Αικατερίνη, 2020-21

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 5

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – PROJECT ΤΕΣΣΑΡΩΝ (4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΩΡΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ»

[Η Χάρτα Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην αξία «Ισότητα» περιλαμβάνει ως δικαίωμα στο άρθρο 26: Ένταξη των ατόμων με αναπηρίες Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινοτικό βίο].

ΤΑΞΗ: Δ΄

ΜΑΘΗΜΑ: Γλώσσα, Ενότητα 13^η με τίτλο «Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίδιοι» [αφορμή για την ενασχόληση με το συγκεκριμένο project που δημιουργήσουμε θα αποτελέσει το κείμενο του Βιβλίου του Μαθητή με τίτλο: «Η 5^η Βασική Αρχή Των Δικαιωμάτων των Παιδιών»].

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ:

Να είναι σε θέση οι μαθητές

1. να διαπραγματεύονται τα δικαιώματα της Χάρτας. [γνωστική διάσταση]
2. να εξηγούν και να τεκμηριώνουν την αξία τους. [γνωστική διάσταση]

Το σενάριο διδασκαλίας – project θα υπηρετήσει τον γενικό σκοπό υπ' αριθμόν 1 αλλά θα ενσωματώσει εμμέσως και τον υπ' αριθμόν 2.

ΑΦΟΡΜΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ:

1^ο ΒΙΝΤΕΟ (ΥΠΕΡ):

ΤΑΙΝΙΑ ΜΙΚΡΟΥ ΜΗΚΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ «βλέπω ... νιώθω...ακούω»

<https://www.youtube.com/watch?v=Qat49QQShOc> 2.25 – 7.30 [επιλογή συγκεκριμένων λεπτών σχετικών με το σενάριο από την συνολική διάρκεια του βίντεο: 8.25]

[δημιουργήθηκε με τη συνεργασία τριών σχολικών μονάδων στο πλαίσιο του προγράμματος συνεκπαίδευσης “ΜΑΤΙΕΣ ΠΟΥ ΑΚΟΥΝΕ”]

2^ο ΒΙΝΤΕΟ (ΚΑΤΑ):

«Παιδιά με Αναπηρία, Αόρατα στα Σχολεία»

<https://www.youtube.com/watch?v=dMeTAWxYzqk> 1.23

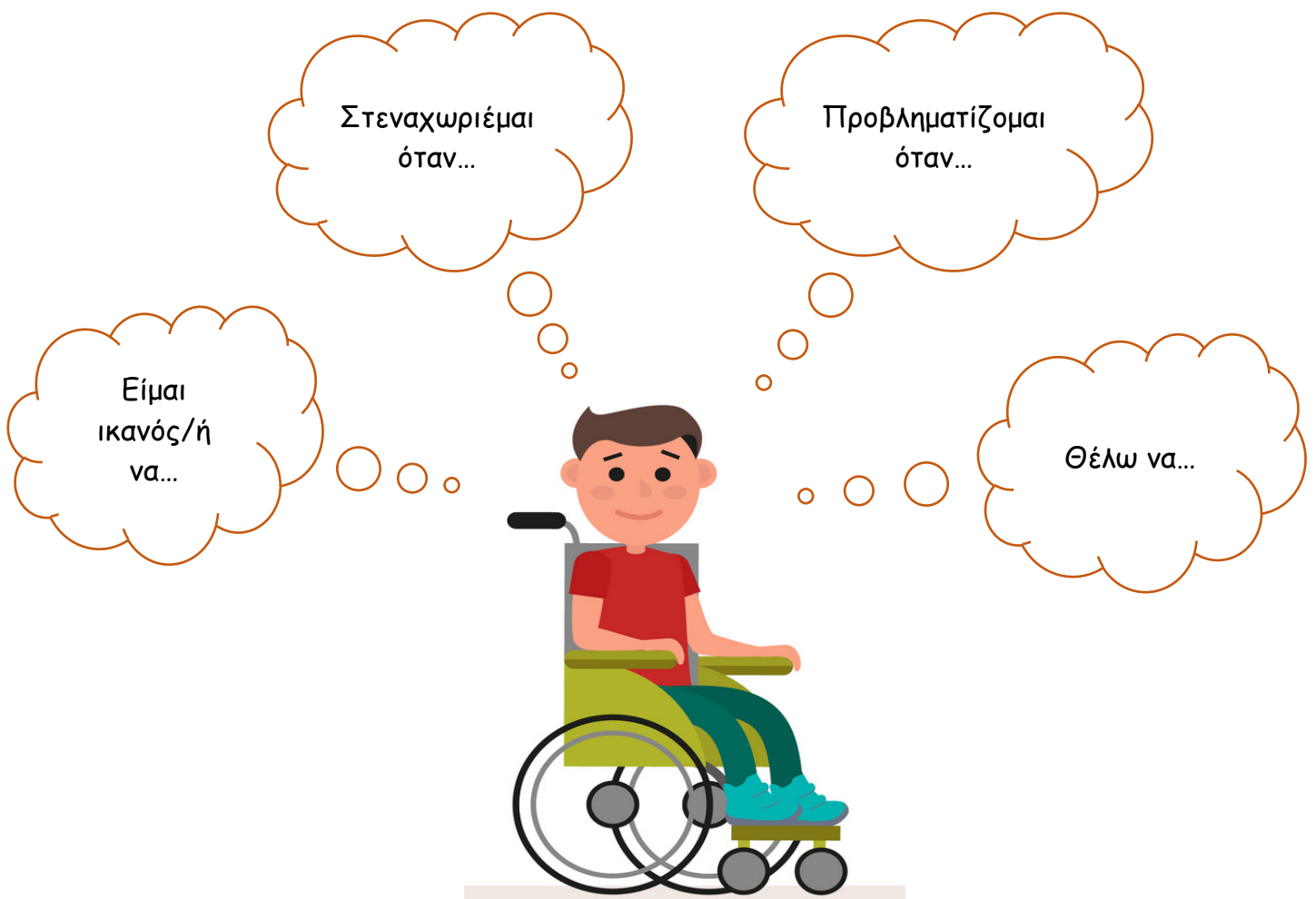
[δημιουργός ActionAid Hellas <https://www.actionaid.gr/>]

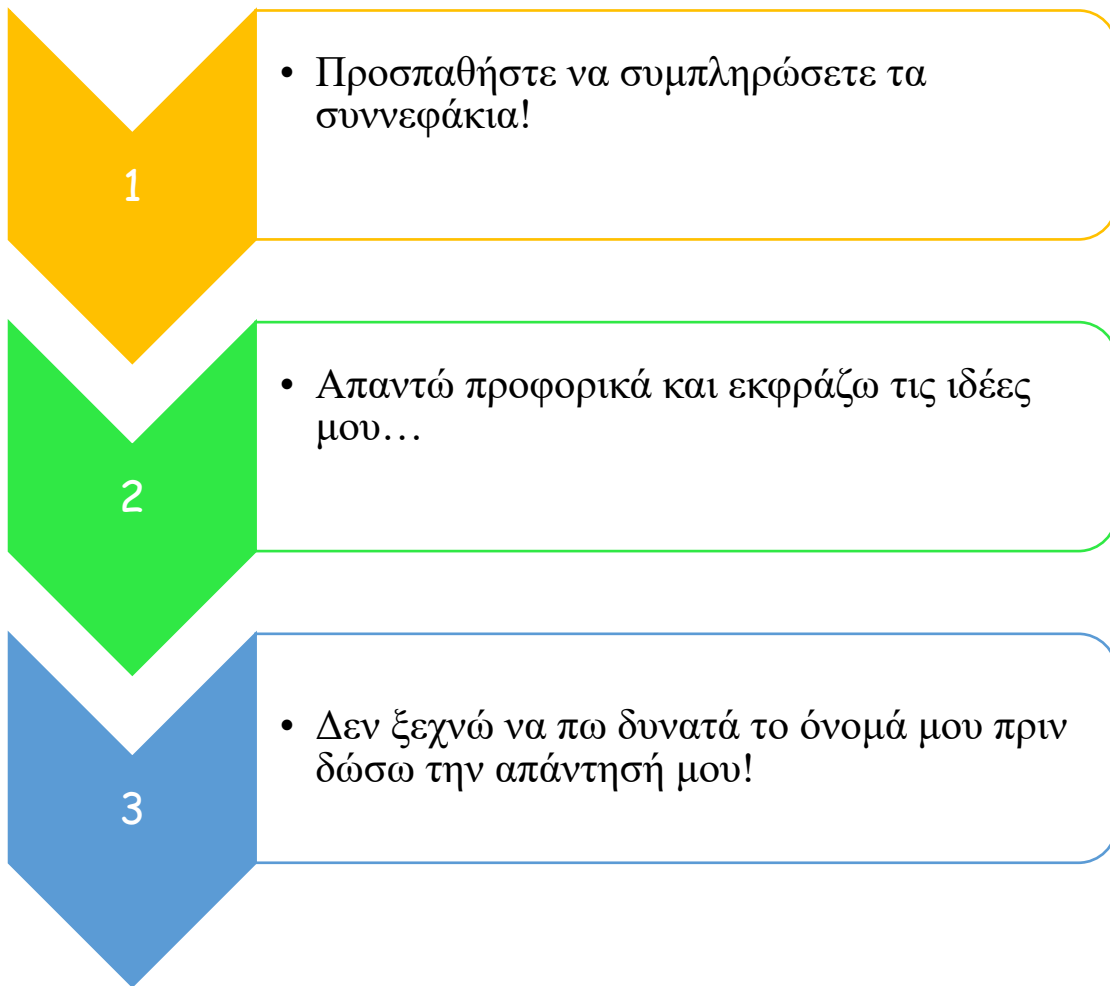
ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

- 1) Οι μαθητές/οι μαθήτριες θα μπορούν να δίνουν μερικά συγκεκριμένα παραδείγματα ικανοτήτων και ανησυχιών παιδιών με αναπηρία τη στιγμή που νιώθουν ότι διαφοροποιούνται.
- 2) Οι μαθητές/οι μαθήτριες θα μπορούν να καταγράψουν τουλάχιστον δύο χαρακτηριστικά των ατόμων με αναπηρία τα οποία αποτελούν ομοιότητες με τα δικά τους.
- 3) Οι μαθητές/οι μαθήτριες θα μπορούν να παρουσιάζουν τρεις τουλάχιστον περιπτώσεις καταπάτησης των δικαιωμάτων τους που βιώνουν τα παιδιά με αναπηρίες όταν βρίσκονται στο σχολικό περιβάλλον.

Φύλλο εργασίας 1 (για την 1^η διδακτική ώρα)

Δραστηριότητα 1^η: «Μάθε ποιος είμαι!»

[Η παραπάνω δραστηριότητα θα διεξαχθεί στα πλαίσια τόσο της γνωστικής, όσο και της ψυχολογικής προετοιμασίας των παιδιών για την πλήρη εισαγωγή τους στο κεντρικό θέμα του σεναρίου. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού θα είναι βοηθητικός, με τον ίδιο να σημειώνει στον πίνακα τις απαντήσεις των παιδιών από τον καταιγισμό ιδεών που θα προκύψει με αφορμή το σκίτσο και να τις ομαδοποιεί προκειμένου να διευκολύνει την σκέψη τους. Στο τέλος καλό θα είναι να διαβαστούν οι ομαδοποιημένες απαντήσεις με στόχο να πάρουν μια πιο “επίσημη” μορφή οι ικανότητες και οι ανησυχίες των ΑμεΑ. Ακόμα αποτελεί μια καλή ευκαιρία για την γνωριμία των παιδιών μεταξύ τους σε περίπτωση που το σενάριο διενεργηθεί εκτός του πλαισίου της σχολικής τάξης.]

(Φύλλο Εργασίας 1, Χρονική διάρκεια: 45', Μαθησιακό Αποτέλεσμα: 1)

Φύλλο Εργασίας 2 (για την 2^η διδακτική ώρα)

Δραστηριότητα 2^η: «Υπάρχουν πολλά που μας ενώνουν;»

[1^ο ΒΙΝΤΕΟ]

Ο Μάριος φοβάται το σκοτάδι.

Ο Μάριος κλαίει όταν στενοχωριέται.

Ο Μάριος αγαπάει τους ανθρώπους.

Ο Μάριος γελάει.

Ο Μάριος βοηθάει τους φίλους του.

Ο Μάριος πηγαίνει στο σχολείο.

Ο Μάριος θυμώνει όταν τον αδικούν.

Ο Μάριος λατρεύει τα παγωτά.

Έρθε η ώρα να διαβάσετε προσεκτικά τις παραπάνω χρωματιστές καρτέλες και να απαντήσετε στις δικές σας καρτέλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν...

Ποια κοινά έχεις με τον Μάριο;

Τελικά υπάρχει κάτι που να σας χωρίζει;

- Καταγράψτε τα συμπεράσματά σας από την δραστηριότητά αυτή σε καρτέλες.
- Μην ξεχάσετε να χρωματίσετε τις καρτέλες σας και να τις δείξετε στους συμμαθητές σας!

[Σε αυτή τη φάση ο εκπαιδευτικός μοιράζει στους μαθητές κενές κόλλες χαρτί και τους προτρέπει να καταγράψουν τα κοινά χαρακτηριστικά και τις συνήθειες που εντοπίζουν στον εαυτό τους από αυτές που έχουν διαβάσει για τον Μάριο, με το δικό τους όνομα αυτή τη φορά. Στη συνέχεια, με ένασμα την δεύτερη ερώτηση που τίθεται, ξεκινά μια συζήτηση με αναφορές στα κοινά χαρακτηριστικά όλων των παιδιών και στις λανθασμένες αντιλήψεις που επικρατούν. Η δραστηριότητα ολοκληρώνεται με την επίδειξη των συμπερασμάτων των παιδιών σε γραπτή μορφή στην τάξη.]

(Φύλλο Εργασίας 2, Χρονική διάρκεια: 45', Μαθησιακό αποτέλεσμα: 2)

Φύλλο Εργασίας 3 (για την 3^η διδακτική ώρα)

Δραστηριότητα 3^η : «Αόρατα ή ... ατρόμητα τα παιδιά με αναπηρίες;»

Πάρτε θέσεις παιδιά για να παρακολουθήσουμε ένα ξεχωριστό βίντεο όλοι μαζί με τίτλο «Παιδιά με Αναπηρία, Αόρατα στα Σχολεία». Είναι μικρό αλλά μετά από ομαδική συζήτηση θα μας δώσει ένα ιδιαίτερο μήνυμα μέσα σε λίγα μόνο λεπτά. Παρατηρήστε προσεκτικά κάθε λεπτομέρεια για να βοηθηθείτε στις ερωτήσεις που ακολουθούν. [2^ο ΒΙΝΤΕΟ]

[Προβάλλεται το βίντεο στον προτζέκτορα της τάξης ή σε περίπτωση που δεν διαθέτουμε στο σχολείο αναθέτουμε στα παιδιά να το δουν στο σπίτι τους μία φορά προϊδεάζοντάς τα θετικά πως την επόμενη φορά θα ασχοληθούμε με το πιο ωραίο θέμα συζήτησης που θα τους ενθουσιάσει, αρκεί να έχει προηγηθεί η προβολή του στο σπίτι].

Πόσο γρήγοροι είστε; Ας παίξουμε «Καυτή Πατάτα» δίνοντας ο καθένας με την σειρά του το μπαλάκι στον διπλανό του από την στιγμή που θα ξεκινήσω τις ερωτήσεις. Κάθε φορά που θα τελειώνω το κάθε ερώτημα θα σταματάει και το μπαλάκι τον γύρο του. Εκείνος που έτυχε να κρατάει το μπαλάκι καλείται να λέει το όνομά του και να απαντήσει σε σύντομο χρονικό διάστημα στην ερώτηση που έκανα σχετικά με το βίντεο που παρακολουθήσαμε. Στη συνέχεια, σαν μία αλυσίδα απαντούν και τα υπόλοιπα παιδιά. Αν απαντήσεις σωστά και γρήγορα κερδίζεις 10 πόντους. Νικητής το παιδί που θα συγκεντρώσει τους περισσότερους βαθμούς μέχρι και την τελευταία ερώτηση.

[Λόγω περιορισμού της διδακτικής ώρας ο χρόνος που διατίθεται για να απαντηθεί εγκαίρως το καθένα ερώτημα από το εκάστοτε παιδί προσδιορίζεται περίπου στα 20'' δευτερόλεπτα. Οι ερωτήσεις διαβάζονται αργά και σε περίπτωση δυσκολίας κατανόησης ορισμένων ερωτημάτων τα επαναδιατυπώνουμε στον προφορικό μας λόγο σε πιο απλή μορφή].

- Ποια είναι τα κεντρικά πρόσωπα στο βίντεο;
- Μοιάζουν ή διαφέρουν οι πρωταγωνιστές του βίντεο από το σύνολο; Γιατί; Πώς το κατάλαβες;
- Απολαμβάνουν τα δικαιώματα που αξίζουν; Πώς άραγε νιώθουν με όσα βιώνουν;
- Καταγράψτε σε συννεφάκια σκέψης (μία καρτέλα που έχει ο καθένας μπροστά σας) τι σημαίνει στιγματισμός / περιθωριοποίηση και τοποθετήστε το στο κέντρο του κύκλου. Έπειτα, θα συζητήσουμε όλες τις απαντήσεις σας καταλήγοντας σε ένα κοινό συμπέρασμα περί ορισμού.

[Στο συγκεκριμένο σημείο εφαρμόζεται η μέθοδος της στρογγυλής τράπεζας: όλοι οι μαθητές/οι μαθήτριες είναι καθισμένοι σε έναν κύκλο με επίκεντρο ένα θρανίο που συμβολίζει την τράπεζα. Γίνεται η «κατάθεση» των σκέψεών τους δηλαδή καταγράφουν τις υποθέσεις τους για τον ορισμό του στιγματισμού/της περιθωριοποίησης σύντομα σε πλαστικοποιημένα καρτελάκια – συννεφάκια που έχει το κάθε παιδί μπροστά του. Ακολουθεί η «αποταμίευση» των όσων τοποθετήθηκαν στο θρανίο στο κέντρο του κύκλου που το παραλληλίζουμε με μία

τράπεζα. Ανάλογα με το γνωστικό επίπεδο των παιδιών της τάξης αξιοποιούμε ως εκπαιδευτικοί αν το κρίνουμε εφικτό τις λέξεις κατάθεση, αποταμίευση, τράπεζα εξηγώντας τους την μεταφορική χρήση των όρων για να καταλάβουν τη συμβολή της διαδικασίας στο διάλογό μας και διαμορφώνοντας ένα πιο μυστηριώδες - παιγνιώδες κλίμα. Το συμπέρασμα για τον ορισμό της περιθωριοποίησης κατασκευάζεται με ομαδικό διάλογο κρατώντας τα καίρια σημεία όλων των απόψεων και εάν δεν προέκυψε από τα παιδιά ο/η εκπαιδευτικός ενσωματώνει την φράση «καταπάτηση δικαιωμάτων» για να γίνει μετά από εξήγηση η σύνδεση των εννοιών].

✚ Είστε παρατηρητικοί; Καταλαβαίνετε να συμβαίνει το ίδιο φαινόμενο στο βίντεο; Αναφέρατε ορισμένα σημεία που θυμάστε.

✚ Μπορείτε να δράσετε σαν μικροί ερευνητές και να ανακαλύψετε τρεις τουλάχιστον περιπτώσεις καταπάτησης των δικαιωμάτων και άνισης αντιμετώπισης παιδιών με αναπηρίες στο σχολικό περιβάλλον;
[Οι ιδέες των μαθητών/μαθητριών μπορούν να καταγραφούν στον πίνακα από τον/την εκπαιδευτικό εφαρμόζοντας τον καταγισμό ιδεών για διευκόλυνση ως προς τον χρόνο ολοκλήρωσης της δραστηριότητας]. [30']

Τραγούδι

[Παιδική Χορωδία Σπύρου Λάμπρου - Μια Νέα Αρχή \(We Are The World\) \(Official Lyric Video HQ\) - Youtube](https://www.youtube.com/watch?v=rMGD-Lg4Zk)

<https://www.youtube.com/watch?v=rMGD-Lg4Zk>

Πώς θα μπορούσαμε και εμείς να κάνουμε «μία νέα αρχή» στην στάση μας απέναντι στα άτομα με αναπηρίες; Ζωγραφίστε σε μία αφίσα τις παλάμες σας και καταγράψτε με χρώμα μέσα μία πρότασή σας μετατρέποντας έτσι την περιθωριοποίηση που είδαμε στο 2^ο βίντεο σε σεβασμό των δικαιωμάτων τους!

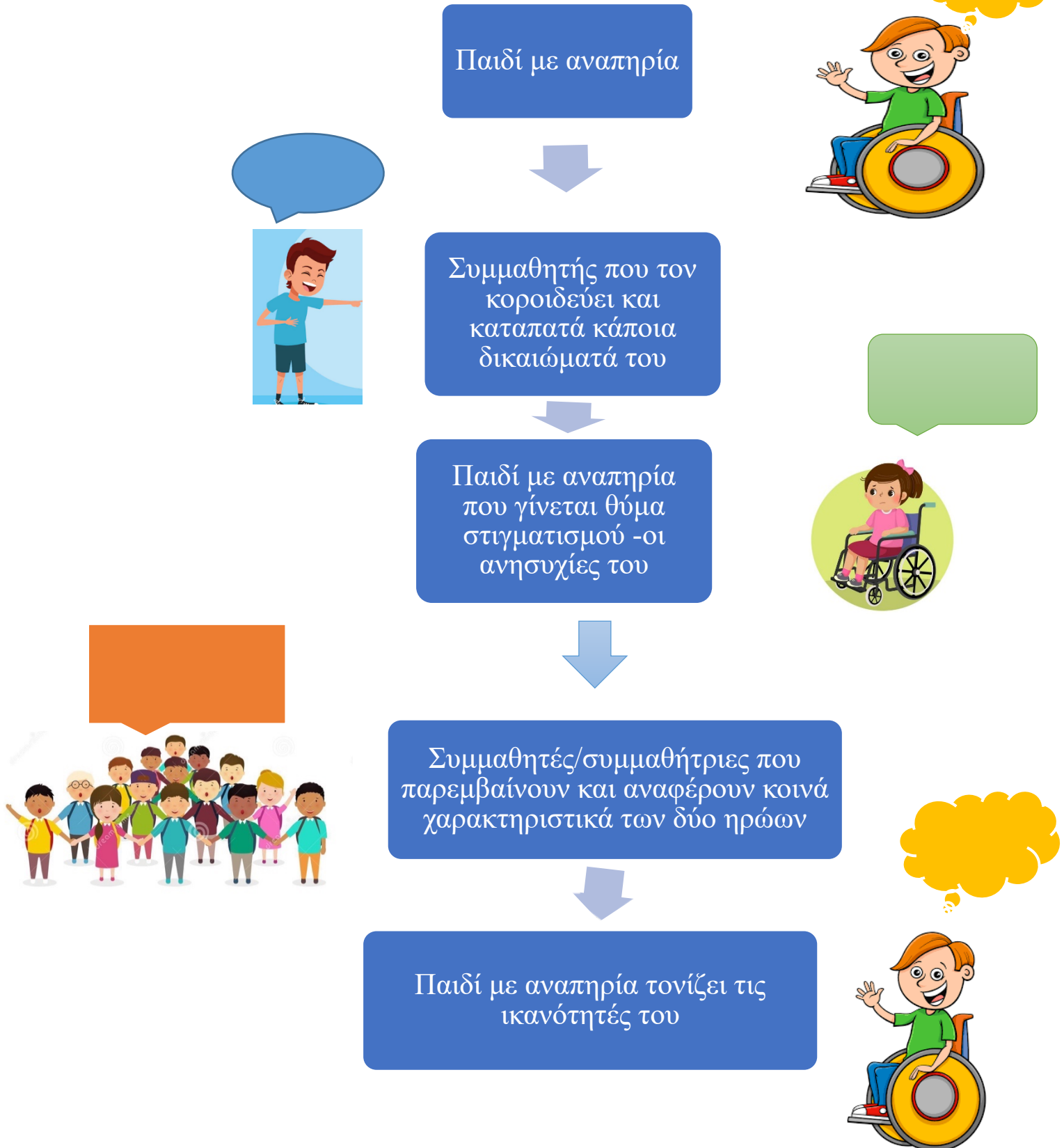

[Το τραγούδι μπορούμε να το ακούσουμε στην τάξη από την αρχή μέχρι και τη χρονική στιγμή 1.50. Απώτερος σκοπός μας να έχει το κάθε παιδί περισσότερο χρόνο για προσωπική περισυλλογή και επιλογή της κατάλληλης πρότασης για μία στάση που θα αντανάκλα τον σεβασμό των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες, καταγράφοντάς την στο σχέδιο της παλάμης του που θα ζωγραφίσει με μαρκαδόρους στην αφίσα, ως τελικό προϊόν της τάξης μας. Πρόκειται για ένα υποερώτημα που τοποθετείται ως κατακλείδα για να συνοψίσει όσα έχουν επισημανθεί για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, εμπεριέχοντας ως υποσύνολο τα παιδιά με αναπηρίες όπου δώσαμε περισσότερο έμφαση για να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον τους με πρωταγωνιστές συνομήλικούς τους. Τέλος, μπορεί κάλλιστα να λειτουργήσει ως συνδετικός κρίκος εάν θέλουμε σε επόμενο διδακτικό δίωρο να επεκτείνουμε το θέμα και προς την πρακτική και συναισθηματική του διάσταση αναπτύσσοντας τις στάσεις]. [15']

(Φύλλο Εργασίας 3, Χρονική Διάρκεια: 45', Μαθησιακό αποτέλεσμα: 3)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ – ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ:

Φύλλο Εργασίας 4 (για την 4^η διδακτική ώρα)

Δραστηριότητα δραματοποίησης

[Με σκοπό να ελέγξουμε εάν οι μαθητές/οι μαθήτριές μου δύνανται να ανταποκριθούν και στα τρία παραπάνω προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα θα χρησιμοποιήσουμε ένα παιχνίδι ρόλων (role playing) ως τρόπο αξιολόγησης. Πιο αναλυτικά, θα εκτυπώσουμε σε φύλλο Α4, που θα δώσουμε σε κάθε παιδί, την σελίδα που προηγήθηκε με τα ανάλογα πλαίσια που είναι ταξινομημένα κατά την σειρά που θα διαδραματιστούν τα γεγονότα, με μία σύντομη καταγραφή της κατάστασης ενώ απεικονίζεται και το πρόσωπο.]

[Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες των 5 ατόμων και θα συνεργαστούν για να παρουσιάσουν στην ολομέλεια όσο πιο αποτελεσματικά γίνεται ένα περιστατικό καταπάτησης των δικαιωμάτων των παιδιών με αναπηρίες].

Ωρα για δράση! Παιδιά είστε έτοιμοι και έτοιμες να παίξουμε μία μικρή παράσταση; Πριν αναλάβουμε τους ρόλους που απεικονίζονται στο φύλλο χαρτί που έχετε μπροστά σας, ας καταλάβουμε τα σημαντικά σημεία του κάθε ρόλου.

Ένα παιδί σε πρώτο επίπεδο θα αναλάβει τον ρόλο του παιδιού με αναπηρία που βρίσκεται σε αναπηρικό αμαξίδιο και πλησιάζει προς την σχολική τάξη μετά το διάλειμμα. Ένα δεύτερο παιδί θα διαδραματίσει τον ρόλο ενός συμμαθητή του που βρίσκεται εκεί κοντά και υιοθετεί μία συμπεριφορά εις βάρος του κοροϊδεύοντας το, στιγματίζοντάς το στο σύνολο της τάξης λόγω δυσκολιών που πιθανόν αντιμετωπίζει καθημερινά και **καταπατώντας με την συμπεριφορά του μία τουλάχιστον από τις τρεις περιπτώσεις δικαιωμάτων** (με τις οποίες έχουμε ήδη ασχοληθεί στο 3^ο φύλλο εργασίας με στόχο την επίτευξη του 3^{ου} μαθησιακού αποτελέσματος) και που δεν απολαμβάνει όπως οι υπόλοιποι. Σε τρίτο επίπεδο ένας άλλος μαθητής επιχειρεί να προσεγγίσει τα βιώματα του παιδιού με αναπηρία μετά την περιθωριοποίησή του αναφέροντας τις **ανησυχίες και άσχημες σκέψεις** που τον κατακλύζουν. Έπειτα, θα παρέμβουν 2 παιδιά που θα υπερασπιστούν το παιδί που υπήρξε θύμα διάκρισης επιδεικνύοντας **κοινά χαρακτηριστικά** του παιδιού με αναπηρία και του παιδιού που το διαφοροποίησε. Τέλος, τα παιδιά που έπαιζαν τον ρόλο του μαθητή με αναπηρία και στις δύο φάσεις θα προσπαθήσουν να εκτιμήσουν πράγματι τον εαυτό τους με τις ιδιαιτερότητες τους **διακρίνοντας ορισμένες ικανότητές τους**.

(Φύλλο εργασίας 4, Χρονική διάρκεια: 45', Μαθησιακά αποτελέσματα 1, 2 και 3)

Δημιουργοί σεναρίου: Τσεκλερή Δήμητρα και Τσάμη Μαρία, 2021-22

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 6

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – PROJECT ΔΥΟ (2) ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΩΡΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Στο πλαίσιο του μαθήματος Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική οργανώνεται παρακάτω ένα σενάριο διδασκαλίας (project) **δύο (2) διδακτικών ωρών**. Το διδακτικό αυτό σενάριο αφορά στο δεύτερο θεμελιώδες δικαίωμα, τις *Ελευθερίες*, όπως αυτό αναφέρεται στην Χάρτα Θ.Δ. της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το project είναι κατάλληλο για τις μεγαλύτερες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου, πιο συγκεκριμένα απευθύνεται στην **Ε' Δημοτικού**. Οι δραστηριότητες που περιγράφονται παρακάτω αντλούν αφορμή από το εικοστό πέμπτο (25^ο) Άρθρο της Χάρτας:

Άρθρο 25

Δικαιώματα των ηλικιωμένων

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ηλικιωμένων προσώπων να διάγουν αξιοπρεπή και ανεξάρτητη ζωή και να συμμετέχουν στον κοινωνικό και πολιτιστικό βίο.

Η εποχή της πρωτοφανούς πανδημίας που διανύουμε έφερε στην επιφάνεια την ανάγκη να προστατεύσουμε τα ηλικιωμένα άτομα της οικογένειάς μας (και όχι μόνο) αλλά και την ανάγκη των ηλικιωμένων ανθρώπων να προστατευθούν από εμάς.

-Η λύπη ενός παιδιού ενδιαφέρει τη μητέρα του, η λύπη ενός νέου ενδιαφέρει μια νέα, η λύπη ενός γέρου δεν ενδιαφέρει κανέναν. (Victor Hugo, 1802-1885)

Το παραπάνω απόφθεγμα είναι μία ευκαιρία να προβληματιστούμε σχετικά με αυτό και να μας δώσει έμπνευση ώστε να παροτρύνουμε τους μαθητές μας να το αλλάξουν.

Γενικοί σκοποί του σεναρίου:

1. Να μπορούν να διαπραγματεύονται οι μαθητές τα δικαιώματα της Χάρτας. [γνωστική διάσταση]
2. Να είναι σε θέση να εξηγούν και να τεκμηριώνουν την αξία τους. [γνωστική διάσταση]

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα:

1. Οι μαθητές θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν αρκετές συμπεριφορές κοινωνικής απομόνωσης των ηλικιωμένων, όταν αυτές διαδραματίζονται ενώ αυτοί είναι παρόντες.
2. Οι μαθητές θα μπορούν να περιγράψουν τα συναισθήματα που προκαλούνται στα ηλικιωμένα άτομα τη στιγμή που δέχονται άσχημες συμπεριφορές.
3. Οι μαθητές θα μπορούν να προτείνουν δύο τρόπους αντιμετώπισης των καταστάσεων που θίγουν την αξιοπρεπή διαβίωση των ατόμων αυτών.

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (αφορά την 1η διδακτική ώρα/ 45’):

Δραστηριότητα 1: Διάρκεια: 10’

[Σύντομη εισαγωγή στα δικαιώματα της Χάρτας (ποια είναι αυτά / μέσο: υπολογιστής & προτζέκτορας), συζήτηση με την τάξη για **τον λόγο που είναι σημαντικά** τα θεμελιώδη δικαιώματα και προβληματισμός για τις **ενδεχόμενες αλλαγές** στον τρόπο διαβίωσής μας, που θα αντιμετωπίζαμε **εάν δεν υπήρχαν**].

Δραστηριότητα 2: Διάρκεια: 10’ + 5’ ανάγνωση και σχολιασμός μερικών απαντήσεων

- Γράψε μου τη γνώμη σου με συντομία στις παρακάτω ερωτήσεις:
 - α. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός ηλικιωμένου ανθρώπου (εξωτερικά και εσωτερικά);
 - β. Ποια θέση έχουν στη ζωή μας και γιατί έχουν τη συγκεκριμένη θέση;
 - γ. Ποιες είναι οι ομοιότητες σου με έναν ηλικιωμένο άνθρωπο (σκέψου τον παππού ή τη γιαγιά σου);

Δραστηριότητα 3: Διάρκεια: 20’

- Ανάγνωση του παρακάτω κειμένου (προέρχεται από τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας- Α Γυμνασίου)

Ο παππούς είχε γεράσει πολύ. Τα πόδια του δεν τον πήγαιναν, τα μάτια του δεν έβλεπαν, τ’ αυτιά του δεν άκουγαν. Δόντια δεν είχε. Κι όταν έτρωγε, του χυνόταν το φαγητό. Ο γιος του και η νύφη του δεν τον έβαζαν πια μαζί τους στο τραπέζι, αλλά του ’διναν να φάει πάνω στη μεγάλη χτιστή χωριάτικη **θερμάστρα** όπου πλάγιαζε.

Κάποτε που του βάλανε να φάει στο πήλινο πιάτο, του ξέφυγε από τα χέρια, έπεσε κι έσπασε. Η νύφη του άρχισε τότε να τον μαλώνει πως όλα τα χαλάει στο σπίτι και σπάει τα πιάτα. Τέλος του είτε πως αποδώ και πέρα θα του ’διναν να τρώει στην ξύλινη γαβάθα. Ο παππούς αναστέναξε μόνο και δεν είπε τίποτα.

Μια μέρα ο άντρας με τη γυναίκα του παρακολουθούσαν που ο γιος τους μαστόρευε κάτι σκαλίζοντας ένα μικρό κούτσουρο. Ο πατέρας λοιπόν τον ρώτησε:

«Τι φτιάχνεις εκεί, Μίσα;».

Κι ο Μίσα απαντά:

«Φτιάχνω μια μεγάλη γαβάθα, πατερούλη. Όταν εσύ κι η μάνα μου γεράσετε, θα σας ταΐζω σ’ αυτήν τη γαβάθα».

Ο άντρας κι η γυναίκα του κοιτάχτηκαν και δάκρυσαν. Νιώσανε ντροπή που είχαν προσβάλει τον παππού. Κι από τότε τον βάλανε να τρώει μαζί τους στο τραπέζι και τον πρόσεχαν όπως πρέπει.

Ι. Μπιλίπιν, από την εικονογράφηση του ρωσικού λαϊκού παραμυθιού *Το φτερό του σταυραϊτού*

- Γνωρίζετε άλλα τέτοια παραδείγματα απομόνωσης των ηλικιωμένων απόμων;

- Στα παραδείγματα αυτά που συζητήσαμε ή ακόμα και από το παραπάνω κείμενο, πώς πιστεύεις ότι αντιδρούν οι ηλικιωμένοι άνθρωποι σε τέτοιες συμπεριφορές (επίλεξε με ✓);

Χαίρονται

Σιωπούν

Στεναχωριούνται

Δεν τους επηρεάζει κάπως

Νιώθουν ευτυχείς

Νιώθουν παρείσακτοι (να «περισσεύουν»)

[Αν ο χρόνος το επιτρέπει, σχολιασμός απαντήσεων]

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (αφορά τη δεύτερη διδακτική ώρα/ 45’):

Δραστηριότητα 1: Διάρκεια: 5’

[Σύντομη περίληψη όσων ειπώθηκαν την προηγούμενη φορά, ολιγόλεπτη συζήτηση για το αν τα παιδιά προβληματίστηκαν σχετικά με αυτά που συζητήσαμε και παρατηρήσαμε.]

Δραστηριότητα 2: Διάρκεια: 20’

Παρακολούθηση των δύο βίντεο που ακολουθούν:

- <https://www.youtube.com/watch?v=4J5aGe1papw&list=LLgTMk0FgJJUEVF1EofZtfYQ&index=3&t=0s>
- <https://www.youtube.com/watch?v=bdUzcH0up2U&list=LLgTMk0FgJJUEVF1EofZtfYQ&index=2&t=0s>

- Πώς σε έκαναν να νιώσεις τα βίντεο που παρακολουθήσαμε; Κατονόμασέ μας τα συναισθήματά σου.

[σχολιασμός των απαντήσεων και εύρεση κοινών συναισθημάτων ανάμεσα στα παιδιά].

Δραστηριότητα 3: Διάρκεια: 20’

Ας το αλλάξουμε!

[Συζήτηση για τους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να ανατρέψουμε τις άσχημες συμπεριφορές απέναντι στα ηλικιωμένα άτομα.] Πώς αρμόζει να τους συμπεριφερόμαστε ώστε να ζουν με αξιοπρέπεια;

[Αφού πραγματοποιηθεί η συζήτηση, σε ένα μεγάλο χαρτόνι (χρωματιστό κατά προτίμηση) καταγράφουμε τους τρόπους αντιμετώπισης που αποφασίστηκαν από τους μαθητές ως πιο αποτελεσματικοί. Το χαρτόνι αυτό, μόλις ολοκληρωθεί η καταγραφή, τοποθετείται σε ένα εμφανές σημείο της τάξης για να υπενθυμίζει τόσο στους μαθητές όσο και στον δάσκαλο την αξία που κρύβεται μέσα του!]

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ/ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Για να ελέγξω αν κατάφερα οι μαθητές μου να κατακτήσουν τους παραπάνω στόχους, θα χρησιμοποιήσω ένα παιχνίδι ρόλων. Πιο συγκεκριμένα, θα ετοιμάσω καρτέλες πάνω στις οποίες θα αναγράφεται κι από ένα πρόβλημα κοινωνικής απομόνωσης που αντιμετωπίζουν τα ηλικιωμένα άτομα (υβριστικά/υπονομευτικά σχόλια, εγκλεισμός και κακομεταχείριση κ.λπ.).

Ένας μαθητής θα αναλάβει να υποκριθεί τον ηλικιωμένο, ένας άλλος το άτομο που ασκεί ασεβή συμπεριφορά και ένας ακόμη μαθητής θα αναλάβει να παρουσιάσει την πρέπουσα συμπεριφορά απέναντι στα ηλικιωμένα άτομα. Οι υπόλοιποι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση να σχολιάσουν αυτό που διαδραματίζεται και να παραθέσουν τη γνώμη τους. Αν ο χρόνος το επιτρέπει, το παιχνίδι αυτό μπορεί να συνεχιστεί με μία ακόμα ομάδα μαθητών.

Το παιχνίδι ρόλων θα μου δώσει τη δυνατότητα να καταλάβω αν οι μαθητές μου έχουν κατανοήσει το πρόβλημα της κοινωνικής απομόνωσης, αν έχουν κατανοήσει και μπορούν να προσδιορίσουν τα συναισθήματα που προκαλούνται στα ηλικιωμένα άτομα και τις αρμόζουσες ή μη συμπεριφορές.

Δημιουργός σεναρίου: Γιαννοπούλου Κωνσταντίνα, 2019-20

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 7

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – PROJECT ΤΕΣΣΑΡΩΝ (4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΩΡΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ «Ισότητα γυναικών και ανδρών»

Τάξη: ΣΤ΄

Μάθημα: Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή (ΚΠΑ)

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ:

Να είναι σε θέση οι μαθητές

1. να διαπραγματεύονται τα δικαιώματα της Χάρτας. [γνωστική διάσταση]
2. να εξηγούν και να τεκμηριώνουν την αξία τους. [γνωστική διάσταση]
3. να διεκδικούν την υλοποίησή τους. [πρακτική και συναισθηματική διάσταση]

Το project αυτό εστιάζει κυρίως στο **Σκοπό 3**.

ΒΙΝΤΕΟ

1.video

«Τα παιδιά εξηγούν την έμφυλη ισότητα» 2:36

<https://www.youtube.com/watch?v=OLtsMicgZj>

2.video

«Πείραμα - Τι συμβαίνει όταν ζητάς από ένα μικρό αγόρι να χαστουκίσει κορίτσι» 3:19

<https://www.youtube.com/watch?v=t-VG9fhI3uE>

3.video

«Επαγγέλματα και έμφυλα στερεότυπα» 1:52

<https://www.youtube.com/watch?v=i99cWMoXd34>

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Οι μαθητές θα μπορούν να:

1. **Διακρίνουν** τα στερεότυπα που υπάρχουν ανάμεσα στα δυο φύλα και να παίρνουν θέση για αυτά.
2. **Επιχειρηματολογούν** όσον αφορά την ισότητα των δυο φύλων.
3. **Αναγνωρίζουν** τα συναισθήματα που βιώνουν τα άτομα που δέχονται διακρίσεις εξαιτίας του φύλου τους.
4. **Εκφέρουν** λέξεις και φράσεις σχετικά με την ισότητα οι οποίες θα είναι απαλλαγμένες από στερεοτυπικές αντιλήψεις.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1ο

Διάρκεια: 2 πρώτες διδακτικές ώρες (85 λεπτά)

[Γράφω στο πίνακα με μεγάλα κεφαλαία γράμματα «ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ»]

Καλημέρα παιδιά σήμερα θα κάνουμε κάτι διαφορετικό, κάτι που δεν έχει σχέση με τα βιβλία και το γράψιμο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΚΥΚΛΟΙ.

Θα ήθελα αρχικά να σηκωθείτε όλοι ώστε να παίξουμε ένα παιχνίδι που ονομάζεται **ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΚΥΚΛΟΙ**. Αφού σηκωθείτε όλοι, θέλω να σχηματίσετε έναν κύκλο παραμένοντας όρθιοι, τώρα θέλω από μέσα σας να διαλέξετε ένα άτομο χωρίς να το πείτε σε κανέναν άλλον. Το παιχνίδι ξεκινάει όταν εγώ σας πω «ΠΑΜΕ», Τότε ο καθένας από εσάς θα τρέξει στο άτομο που έβαλε στο μυαλό του και θα προσπαθήσει να γυρίσει γύρω του 4 φορές.

[Το αποτέλεσμα θα είναι ένα ολοκληρωτικό χάος, αλλά πολύ διασκεδαστικό, αφού την ίδια στιγμή όλοι τρέχουν γύρω από κάποιον και κάποιος τρέχει γύρω από αυτούς, έτσι θα καταφέρουμε ένα ευχάριστο ξεκίνημα].

[11' λεπτά]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: ΑΣ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΓΙ'ΑΥΤΟ.

[Πριν δουν οι μαθητές τα βίντεο, τους ρωτάμε την άποψη τους και τυχόν εμπειρίες τους σχετικά με την διάκριση των δυο φύλων, μιλάμε για την έννοια του στερεοτύπου και λύνουμε διάφορες απορίες].

[Τους βάζουμε το 1ο video και τους απευθύνουμε τις παρακάτω ερωτήσεις. Έπειτα, βλέπουν το 3ο video και στη συνέχεια τους κάνουμε τις αντίστοιχες ερωτήσεις που αναφέρω παρακάτω.]

Για πείτε μου τι καταλαβαίνετε βλέποντας αυτή την φράση στον πίνακα και αν θέλετε να μας διηγηθείτε κάποιο περιστατικό σας ή άλλου προσώπου, που σας έκανε να αισθανθείτε ανώτεροι ή κατώτεροι από το αντίθετο φύλο.

Τώρα θα βάλουμε 2 video και στην συνέχεια θα συζητήσουμε όλοι μαζί.

- **Ερωτήσεις 1^ο video.**

- 1) Τι παρατηρείτε στο βίντεο που είδατε;
- 2) Τι συναισθήματα σας γεννήθηκαν μετά το τέλος του video;
- 3) Θεωρείτε ότι στην σημερινή εποχή τέτοιου είδους πράξεις ενισχύονται ή όχι;
- 4) Πιστεύετε ότι το 1^ο video που είδατε, υπερβάλλει ή αυτά που είδαμε υπάρχουν;

• **Ερωτήσεις 3^{ου} video.**

- 1) Αν ήσασταν στην θέση των παιδιών, τι θα ζωγραφίζατε για αυτά τα επαγγέλματα, άνδρες ή γυναίκες;
- 2) Γιατί πιστεύετε ότι τα περισσότερα παιδιά σχεδίασαν άντρες για τα συγκεκριμένα επαγγέλματα;
- 3) Εσείς τι θέλετε να γίνετε, όταν μεγαλώσετε;

[4'+10' λεπτά]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3: ΠΑΙΡΝΟΥΜΕ ΘΕΣΗ.

Έπειτα από αυτή την ωραία συζήτηση που είχαμε, θα κάνουμε μια ακόμη δραστηριότητα, θα χωρίσουμε το δωμάτιο σε τρεις γωνίες. Κάθε γωνία θα έχει χαρακτηριστεί με αυτοκόλλητα που θα γράφουν **Συμφωνώ / Δεν παίρνω θέση / Διαφωνώ**

Εφόσον χωρίσαμε την τάξη σε τρεις γωνίες θα σας διαβάσω φωναχτά μερικές φράσεις, στη συνέχεια εσείς θα πάρετε μια θέση σε μια από τις γωνίες ανάλογα με το αν συμφωνείτε, αν δεν ξέρετε ακόμη ή αν διαφωνείτε.

[Διαβάζουμε φωναχτά τις δηλώσεις και περιμένουμε μέχρι να επιλέξουν θέση τα παιδιά].

Ξεκινάμε, η πρώτη δήλωση είναι:

[Έπειτα, ρωτάμε τα παιδιά από διαφορετικές γωνίες γιατί έχουν επιλέξει αυτή τη θέση με σκοπό να χρησιμοποιήσουν δικά τους επιχειρήματα.]

Αφού ακούσαμε τις απόψεις όλων, αν κάποιος θέλει να αλλάξει θέση, είναι ελεύθερος να το κάνει αρκεί να μας πει γιατί άλλαξε γνώμη.

[Αυτό θα επαναληφθεί για κάθε δήλωση].

Εφόσον τελειώσαν οι πιθανές δηλώσεις ελάτε όλοι μπροστά για να κάνουμε μια συζήτηση σχετικά με την δραστηριότητα που προηγήθηκε.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ :

- Οι κούκλες είναι μόνο για τα κορίτσια.
- Τα αγόρια δεν κλαίνε.
- Ένα κορίτσι δεν μπορεί να είναι το αφεντικό.
- Μόνο τα αγόρια παίζουν ποδόσφαιρο.
- Τα κορίτσια είναι αδύναμα και τα αγόρια είναι δυνατά.

- Τα κορίτσια βοηθούν τις μητέρες τους. Τα αγόρια βοηθούν τους πατεράδες τους.
- Όταν κάτι πάει στραβά, πάντα φταίνε πρώτα τα αγόρια.
- Τα αγόρια μπορούν να λένε “βρώμικες λέξεις”, αλλά τα κορίτσια δεν μπορούν.
- Τα κορίτσια είναι εξυπνότερα από τα αγόρια.
- Είναι εντάξει για τα αγόρια να χτυπιούνται μεταξύ τους, αλλά όχι για τα κορίτσια.
- Τα αγόρια είναι πιο τεμπέλικα από τα κορίτσια.

[20' λεπτά]

[Απευθύνουμε στα παιδιά τις εξής ερωτήσεις:]

- α. Σας εξέπληξε κάτι από αυτή τη δραστηριότητα;
- β. Γιατί νομίζετε πως οι συμμαθητές σας είχαν διαφορετικές γνώμες γι' αυτές τις δηλώσεις;
- γ. Σας ώθησαν μήπως τα επιχειρήματα οποιουδήποτε στο να αλλάξετε τη θέση σας; Γιατί;
- δ. Πώς μπορούμε να ξέρουμε ποια θέση είναι ‘σωστή’;

[10' λεπτά]

[Μαθησιακά αποτελέσματα 1,2]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4: ΑΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΟΥΜΕ.

[Μετά από αυτές τις δραστηριότητες δείχνουμε στους μαθητές το video 2 και στην συνέχεια θα συζητήσουμε για αυτό. Έπειτα, θα τοποθετήσουμε ένα μεγάλο λευκό πανό στο πάτωμα της τάξης, οπού όλοι οι μαθητές με χρωματιστούς μαρκαδόρους ή με αυτοκόλλητα θα σχεδιάζουν ή θα γράφουν συνθήματα, λέξεις ή φράσεις που θα ανατρέπουν τις στερεοτυπικές αντιλήψεις των δυο φύλων και θα προωθούν την ισότητα. Αυτό το πανό θα έχουμε την δυνατότητα να το κρεμάσουμε μέσα στην τάξη. Αυτή η δραστηριότητα θα αφορά τα δυο video αλλά φυσικά θα συνδέεται και με τις προηγούμενες δραστηριότητες].

Ελπίζω μέσα από αυτές τις δραστηριότητες, να διασκεδάσατε και να ευχαριστηθήκατε το παιχνίδι. Στη συνέχεια, θα σας προβάλλω ένα video.

Θέλετε να μου πείτε τι είδαμε σε αυτό το video και τι συναισθήματα σας δημιουργήθηκαν;

Αφού κάναμε και αυτή την πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση σχετικά με αυτό το video, τι θα λέγατε να γίνουμε ζωγράφοι για λίγο;¹³

[4+26λεπτά]

[Μαθησιακό αποτέλεσμα 4]

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2ο

Διάρκεια: 3^η + 4^η Διδακτική ώρα (40 λεπτά + 35 λεπτά)

Αριθμός μαθητών: 15

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 5: ΑΦΗΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΜΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ.

[Όταν ξεκινήσει η 3η διδακτική ώρα, θα δώσουμε μια δραστηριότητα στους μαθητές, η οποία θα συνδυάζει το παιχνίδι ρόλων, την επιχειρηματολογία και θα αφήνει ελεύθερη την φαντασία τους. Αρχικά θα τους μοιράσουμε κάρτες που θα γράφουν μια στερεοτυπική αντίληψη σχετικά με το φύλο. Μετά την τυχαία επιλογή που θα κάνουν

¹³ Ακολουθεί φωτογραφία από το πανό που ζωγράφισαν μαθητές της Στ' τάξης του 6^{ου} Δημοτικού Σχολείου Πατρών, στους οποίους η φοιτήτρια Μπέλλου Ευαγγελία εφάρμοσε το σενάριο.

τα μέλη της ομάδας θα δημιουργήσουν μια μίνι θεατρική ιστορία, στην οποία θα προσπαθούν να εξαλείψουν αυτή την αντίληψη].

Αφού τελειώσει και αυτή η δραστηριότητα, θα παίξουμε ένα ωραίο θεατρικό παιχνίδι. Θα σας χωρίσω σε ομάδες των 5 ατόμων με αλφαβητική σειρά γιατί είναι σημαντικό να συνεργαζόμαστε και με συμμαθητές που δεν κάνουμε αρκετή παρέα.

Θα διαλέξετε τυχαία από τις κάρτες που θα σας μοιράσω, μία η κάθε ομάδα. Αυτή την κάρτα που θα επιλέξετε μπορεί να την δουν μόνο τα μέλη της ομάδας σας.

Προσπαθήστε μέσα σε 15 λεπτά να φτιάξετε μια ιστορία με 5 διαφορετικούς χαρακτήρες που μπορεί να περιλαμβάνει (μαθητές, γονείς, δασκάλους, διευθυντή, φίλους, συγγενείς). Η πλοκή της ιστορίας θα έχει να κάνει με τον πρωταγωνιστή ο οποίος είναι το θύμα της δήλωσης που υπάρχει στην κάρτα σας και βιώνει τα ανάλογα συναισθήματα και τον συμπρωταγωνιστή που είναι ο θύτης ο οποίος προωθεί το στερεότυπο της εκάστοτε κάρτας. Βέβαια για να παίξουν όλα τα μέλη, πρέπει να υπάρχουν και ρόλοι που θα υποστηρίζουν είτε το θύμα είτε τον θύτη.

Στόχος της κάθε ομάδας είναι να αναγνωρίσουν οι υπόλοιπες ομάδες τη δήλωση που έχει η κάθε ομάδα μέσα από τα λόγια και την πλοκή του έργου π.χ. «τα αγόρια δεν κλαίνε» και να ολοκληρωθεί το θεατρικό με την ανατροπή της στερεοτυπικής δήλωσης.

Προσοχή: Την φράση που υπάρχει στην κάρτα σας δεν πρέπει να την αναφέρετε στο θεατρικό αυτούσια αλλά να την κατανοήσουμε μέσω του σεναρίου, έτσι ώστε να την μαντέψουμε.

Θα δώσω σε κάθε ομάδα 15 λεπτά, με σκοπό να προετοιμάσει το έργο της με το κατάλληλο σενάριο, την κατανομή ρόλων και τα κατάλληλα επιχειρήματα. Η κάθε ομάδα θα έχει στη διάθεση της περίπου 7 λεπτά, ώστε να παρουσιάσει το θεατρικό.

[40 λεπτά = 20 λεπτά προετοιμασία + 20 λεπτά (περίπου 7 λεπτά η κάθε ομάδα) παρουσίαση θεατρικού].

[Μαθησιακά αποτελέσματα 2,3]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 6 : ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΜΕ ΜΙΑ ΘΕΣΗ.

Τώρα θέλω από εσάς να χωριστείτε σε δύο ομάδες, η μία ομάδα θα είναι υπέρ της δήλωσης «Ένα κορίτσι έχει δικαίωμα να είναι το αφεντικό» και η άλλη κατά.

Έχει στην διάθεση σας η κάθε ομάδα 10 λεπτά να εξετάσει την δήλωση αυτή και να βρει επιχειρήματα, όποιος επιθυμεί μπορεί να κρατάει σημειώσεις για να συγκρατήσει τις ιδέες του.

Νικήτρια ομάδα είναι εκείνη η οποία θα χρησιμοποιήσει τα πιο εύστοχα και λογικά επιχειρήματα και θα μας αρέσει όλων πάρα πολύ.

ΑΣ ΞΕΚΙΝΗΣΕΙ ΤΟ DEBATE!

[35' λεπτά (10 λεπτά να βρουν επιχειρήματα + 25 λεπτά debate)]

[Μαθησιακό αποτέλεσμα 2]

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Διάρκεια: Εντάσσεται στην 4η διδακτική ώρα

[Μετά το 2ο φύλλο εργασίας θα δοθεί στο τέλος της ίδιας διδακτικής ώρας μια δραστηριότητα αξιολόγησης].

Τώρα παιδιά εφόσον φτάσαμε στο τέλος των δραστηριοτήτων μας, θα παίξουμε ένα τελευταίο παιχνίδι το οποίο ονομάζεται **ρίξιμο της μπάλας**. Δίνω σε έναν από εσάς μια μπάλα και με τη σειρά του, αυτός που έχει στα χεριά του την μπάλα, λέει λέξεις ή φράσεις που αποκόμισε ή που μπορεί να χρησιμοποιήσει από κάποια δραστηριότητα, στην συνέχεια ρίχνει την μπάλα στον επόμενο συμμαθητή του και με αυτόν τον τρόπο συνεχίζεται η διαδικασία. Το παιχνίδι θα τελειώσει όταν όλα τα παιδιά έχουν αναφέρει κάτι σχετικό με αυτά που κάναμε σήμερα.

[Επιδιώκουμε από τους μαθητές να μας πουν όλοι κάτι που τους έκανε εντύπωση και μπορούν να το ανακαλέσουν στην μνήμη τους μέσα από τις δραστηριότητες και τις συζητήσεις που προηγήθηκαν ως μορφή αξιολόγησης].

[10']

**Δημιουργοί σεναρίου: Μαραθιά Μαρία-Χαραλαμπία και Μπέλλου Ευαγγελία,
2021-22**

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 8

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – PROJECT ΔΥΟ (2) ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΩΡΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ « Απαγόρευση παιδικής εργασίας»

Υπόβαθρο: Τι προβλέπει η Χάρτα **Θ.Δ. της ΕΕ** στον τίτλο IV (Αλληλεγγύη), όσον αφορά την Απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των νέων στην εργασία (Άρθρο 32): «Η εργασία των παιδιών απαγορεύεται. Η ελάχιστη ηλικία για την ανάληψη εργασίας δεν μπορεί να είναι μικρότερη από την ηλικία κατά την οποία λήγει η υποχρεωτική σχολική φοίτηση, υπό την επιφύλαξη ευνοϊκότερων κανόνων για τους νέους και πλην περιορισμένων παρεκκλίσεων»

ΤΑΞΗ: Ε' Δημοτικού

ΜΑΘΗΜΑ (ή Πρόγραμμα ή Ζώνη): Μελέτη Περιβάλλοντος, Ενότητα 6^η, Κεφάλαιο: 2 «Είμαστε και εμείς παιδιά και έχουμε δικαιώματα»

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ:

1. Να μπορούν να διαπραγματεύονται οι μαθητές τα δικαιώματα της Χάρτας. [γνωστική διάσταση]
2. Να είναι σε θέση να εξηγούν και να τεκμηριώνουν την αξία τους. [γνωστική διάσταση]

Το σενάριο θα υπηρετήσει τον Γενικό Σκοπό υπ.αρ.1 αλλά θα εμπλέξει έμμεσα και τον υπ.αρ.2

ΑΦΟΡΜΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ:

 EIKONA:

 BINTEO :

«Freedom form child labour»:

<https://www.youtube.com/watch?v=BOuxJEPyqe8&list=PL5TGMlrXSOg4QGDONOdSfxotqh90UtUEO&index=2>

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

1. Οι μαθητές θα μπορούν να απαριθμούν τρεις τουλάχιστον διαφορές μεταξύ των παιδιών που εργάζονται και των παιδιών που δεν εργάζονται ως προς την καθημερινότητά τους.
2. Οι μαθητές θα μπορούν να απαριθμήσουν τρεις τουλάχιστον εργασίες που πραγματοποιούν παιδιά στην σημερινή εποχή.

3. Οι μαθητές θα μπορούν να αναγνωρίσουν ότι πολλά παιδιά χάνουν το χαμόγελό τους και την παιδική τους ηλικία σε αντίθεση με τους ίδιους.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 (Για την 1^η διδακτική ώρα)

Σήμερα θα μιλήσουμε για την παιδική εργασία. Γνωρίζετε ότι πολλά παιδιά αναγκάζονται να δουλέψουν από μικρή ηλικία; Γιατί πιστεύετε συμβαίνει αυτό;

1^η Δραστηριότητα

[Προβάλλω την εικόνα]

Τι βλέπετε στην εικόνα αυτή; Παρατηρείτε κάποιες διαφορές μεταξύ των παιδιών; Πώς είναι ντυμένα; Το παιδάκι στη σκάλα κρατάει βιβλία όπως τα άλλα παιδάκια; Γιατί; [Ερωτήσεις για προφορική απάντηση και συζήτηση]

Αφού ολοκληρώσαμε τη συζήτηση εργαστείτε σε ομάδες των δύο και γράψτε διαφορές που παρατηρείτε μεταξύ των παιδιών της φωτογραφίας:

Ερωτήσεις	Παιδάκια με χρώματα	Παιδάκι γκρι
Τι φοράνε;		
Τι κρατάνε;		
Πού πάνε;		
Ποιον έχουν παρέα;		

Στη συνέχεια απαντήστε στην ερώτηση:

Γιατί πιστεύετε ότι το γκρι παιδάκι δεν είναι μαζί με τα άλλα δύο; Το θεωρείτε σωστό;

[Οι απαντήσεις των παιδιών δίνουν αφορμή για συζήτηση]

2^η Δραστηριότητα

Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι κάποια παιδιά αναγκάζονται να δουλέψουν αντί να πάνε στο σχολείο. Αναγνωρίζετε κάποιες από τις δουλειές των παιδιών στις εικόνες; Έχετε δει κάποιο άλλο παιδάκι που να δουλεύει; Σημειώστε με τον διπλανό σας όσες εργασίες γνωρίζετε.

Συζητήστε με τον διπλανό σας τι θα έπρεπε κανονικά να κάνουν αυτά τα παιδιά.
[Κάθε ομάδα διαβάζει τις απαντήσεις της.]

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 (Για την 2^η διδακτική ώρα)

Θα παρακολουθήσουμε ένα σύντομο βιντεάκι και θα κάνουμε μια συζήτηση.

3^η Δραστηριότητα

Αφού δούμε το βιντεάκι θέλω να μου απαντήσετε προφορικά με χεράκια στις εξής ερωτήσεις:

- ✚ Πόσα παιδιά βλέπετε στο βίντεο;
- ✚ Τι κάνουν;
- ✚ Που βρίσκονται;

- ✚ Παίζουν όλα μαζί;
- ✚ Γιατί το ένα δεν παίζει μαζί τους και τι κάνει;
- ✚ Βρίσκετε σωστό ότι το ένα είναι μόνο του και φτιάχνει τις μπάλες;
- ✚ Είναι χαρούμενο αυτό το παιδάκι;
- ✚ Πού θα έπρεπε να είναι;
- ✚ Έχει δικαίωμα αυτό το παιδί να παίζει με τα άλλα;

Έτσι, καταλαβαίνουμε ότι δεν πρέπει να επιτρέπεται η παιδική εργασία αλλά να απαγορεύεται! Τα παιδιά πρέπει να παίζουν, να πηγαίνουν σχολείο και να διασκεδάζουν!

4^η Δραστηριότητα

Ήρθε η ώρα για μια ωραία ζωγραφιά! Ο καθένας από εσάς θα ήθελα να σχεδιάσει πού θα έπρεπε να είναι το παιδάκι που έφτιαχνε τις μπάλες και τι θα έπρεπε να κάνει! Ποιο είναι το σήμα που απαγορεύει; Μπορείτε να το φτιάξετε και αυτό! Τις πιο ωραίες θα τις κόψουμε και θα τις κολλήσουμε στην τάξη. [Σε ξεχωριστό φύλο A4 έχω σχηματίσει ένα πλαίσιο για να ζωγραφίσουν]

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ – ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ:

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3 (εντάσσεται στην 2η διδακτική ώρα):

Αυτοαξιολόγηση

(Τι έμαθα στις προηγούμενες δραστηριότητες).

1. Έμαθα ότι υπάρχουν παιδιά που αναγκάζονται να δουλεύουν. Μπορώ να αναφέρω σε τι διαφέρουν τα παιδιά αυτά από εμένα; (τουλάχιστον τρεις διαφορές)

 _____

 _____

 _____

2. Είναι σωστό τα παιδιά να δουλεύουν; Αν όχι, τι θα έπρεπε να κάνουν;

3. Κύκλωσε τη σωστή απάντηση:

Έχουν και αυτά τα παιδιά δικαίωμα: στην εκπαίδευση;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
στο παιχνίδι;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
στη ξεκούραση;	ΝΑΙ	ΟΧΙ

4. Τι εργασία μπορεί να κάνουν αυτά τα παιδιά; Μπορώ να αναφέρω το λιγότερο τρεις;

 _____

 _____

 _____

5. Είναι χαρούμενα τα παιδιά που δουλεύουν και περνάνε καλά όπως εγώ; Γιατί;

Αναφορές

- Commission, E. (2018). *Education and Training. Monitor 2018*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Ανάκτηση από <https://ec.europa.eu/education/sites/default/files/document-library-docs/volume-1-2018-education-and-training-monitor-country-analysis.pdf>
- Smith, P.L., & Ragan, T.J. (2005). A framework for instructional strategy design. Στο P.L. Smith, & T.J. Ragan (eds.), *Instructional design* (3η εκδ., σσ. 127-150). New York: Wiley & Sons.
- Stamelos, G. (2012). Formation des maitres: y a-t-il un paradis? Le cas hellénique. *Les Cahiers pédagogiques, Hors-série numérique*(24), σσ. 27-28.
- Stamelos, G., & Evangelakou, P. (2018). Learning outcomes and qualifications in a changing labour market: the case of teacher education in Greece (Patras). *Form@re*, 18(3), σσ. 250-264.
- Stamelos, G., & Gkotsis, I. (2021). Are educational sciences useful in teacher education? *Academia*(22), σσ. 122-146. Ανάκτηση από <https://pasithee.library.upatras.gr/academia/article/view/3527>
- Stamelos, G., & Kamarianos, I. (2020). The relationship to knowledge in the initial education of primary school teachers in Greece: entering the students' mind. *Academia*(19), σσ. 131-154.
- ΕΟΠΠΕΠ. (2015). *Οδηγός σχεδιασμού και ανάπτυξης Μαθησιακών Αποτελεσμάτων*. Ανάκτηση από https://nqf.gov.gr/images/nqf/ODHGOS_MATHISIAKA_APOTELESMATA.PDF
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2016, 06 07). *Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Ανάκτηση από C 202/01: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016E/TXT&from=EL>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2000). *Προς μια ευρωπαϊκή διάσταση εκπαίδευσης και ενεργού συμμετοχής του πολίτη*. Ανάκτηση από <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b33ea18c-355e-4fa5-bee6-cc07194831ad/language-el>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, & Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2016, 06 07). *Χάρτα των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Ανάκτηση από C 202/02: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=EL>
- Κόκκος, Α. (χ.χ.). Οδηγός για τους εκπαιδευτές που συνεργάζονται με το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης. Εκπαιδευτικές τεχνικές. Αθήνα. Ανάκτηση από <http://docplayer.gr/32018797-Odigos-gia-toys-ekpaideytes-poy-synergazontai-me-to-institoyto-epimorfosis-ekpaideytikes-tehnikes-alexis-kokkos.html>
- Κουτσογιάννης, Δ. (2012). Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*(32), σσ. 208-22.

- Ματσαγγούρας, Η. (2004). *Η Διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση. Εννοιοκεντρική Αναπλαισίωση και Σχέδια Εργασίας*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Παπαδάκης, Ν., Κυρίδης, Α., & Φωτόπουλος, Ν. (επιμ.). (2016). *Νέα Γενιά και Neets στην Ελλάδα της κρίσης. Οι επείγουσες διαστάσεις του προβλήματος:: Έρευνα και ολοκληρωμένη παρέμβαση*. Αθήνα: Ι.Σιδέρης.
- Σταμέλος, Γ., Βασιλόπουλος, Α., & Καβασακάλης, Ά. (2015). *Εισαγωγή στις Εκπαιδευτικές Πολιτικές*. Αθήνα: ΣΕΑΒ.
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2018, 06 04). *Σύσταση του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2018 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης*. Ανάκτηση από C 189/1: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EL)
- Συμβούλιο της Ευρώπης. (2010, 06 01). *Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*. Ανάκτηση από ΣΣΣΕ No. 194: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ell.pdf